

ΔΗΜΟΠΡΑΣΙΑ

- Μία . . . δύο . . . πέρονει τέλος . . . Τὴν καρδιά μου τὴν πουλῶ.
- Τὴν πουλεῖς; Καὶ τί γυρεύεις δι' αὐτὴν παρακαλῶ;
- Ἕνα φίλημα . . . — Τὴν πέρω. — Τρεῖς πουλήθηκε παιδιὰ!
- Ἄχ! μὲ ἓνα φίλημά της μοῦ ἐπῆρε τὴν καρδιά!

ΓΙΑΤΙ;

- Γιατί μοῦ γυρεύεις φίλι; — Ἐσὺ γιατί ποτίζεις
Τὴν γάστρα σου ἀγάπη μου; — Γιατί; Δὲν τὸ γνωρίζεις;
- Γιὰ νὰ ἰδῶ τὸ φουλι μου γλυκὰ νὰ λουλουδίση . . .
- Ἄφου λοιπὸν τὸ φουλι Σου θέλει νερό ν' ἀνθίσῃ
- Πῶς θέλεις ἡ ἀγάπη μου ν' ἀνθῆ ἄνευ φίλι;
- Εἶναι τὸ φίλημά δροσιὰ εἰς τὸν ἔρωτα τρελλή!

ΑΙ;

Ὅ,τι παθαίνει ἡ δύστυχη καρδιά μου εἰς τὴ ματιά Σου
Εἶς τὴν δική μου τὴ ματιά, παθαίνει καὶ ἡ καρδιά Σου;

ΝΙΚΟΣ ΚΟΤΣΕΛΟΠΟΥΛΟΣ

Ἀξιότιμε κύριε Ἀρσένε,

Ἐλαβον τὴν ὑμετέραν λίαν κολακευτικὴν ἐπιστολήν, ἐξ ἧς μαθάρω μετὰ χαρᾶς ἐθνικῆς, ὅτι ἡ «Ποικίλη Στοὰ», ἣτις ἐπὶ τοσαῦτα ἔτη ἔτερεψε τὸ ἑλληνικὸν δημόσιον καὶ ἐξεπλήρωσε μετὰ πολλῆς ἐπιτυχίας τὴν ἐν τῇ πνευματικῇ ἐργασίᾳ χρήσιμον αὐτῆς ἀποστολήν, πρόκειται, μετὰ ὀλιγοχρόνιον διακοπὴν, νὰ συνεχίσῃ ἐπὶ χρησταῖς ἐλλείψει τὸν ὑψηλὸν αὐτῆς σκοπὸν.

Εὐχαριστῶ ὑμᾶς, διότι ἐπιθυμεῖτε νὰ ἐγγράψητε καὶ ἐμὲ μεταξὺ τῶν σπουδαίων συμμετόχων τῆς ὠραίας ὑμῶν ἐργασίας ταύτης, μετὰ πολλῆς δὲ προθυμίας ἀνταποκρινομένη εἰς τὴν ὑμετέραν ἐνγενῆ ταύτην ἔφεσιν, πέμπω πρὸς δημοσίευσιν ἐν τῇ «Ποικίλῃ Στοᾷ» τοῦ 1894, ὅπως ἀνέκδοτον νεώτερον ἔργον μου «Τὸ εἰς Ἀμερικὴν Ταξιδίον μου», ἐλπίζουσα, ὅτι θέλετε κρίνει αὐτὸ ἐκ τῆς προθυμίας μᾶλλον τῆς γραφᾶς ἢ ἐκ τῆς πραγματικῆς αὐτοῦ ἀξίας.

Εὐχομένη τῇ φίλῃ Π. Στοᾷ τὰ κράτιστα, παρακαλῶ νὰ δεχθῆτε τὴν ἔκφρασιν τῆς πρὸς ὑμᾶς διακεκριμένης τιμῆς μου.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 30ῇ Ἰουλίου 1893.

Καλλιόπη Α. Κεχαγιᾶ

ΤΟ ΕΙΣ ΑΜΕΡΙΚΗΝ ΤΑΞΕΙΔΙΟΝ ΜΟΥ

Διάπλους τοῦ Ὠκεανοῦ

ΟΛΥΓΕΤΗΣ πόθος καὶ μελέται ποικίλαι, ἀπὸ νεανικῆς μου ἡλικίας πρὸς τὴν χώραν ἐκείνην, περὶ τῆς ὁποίας τόσα καθ' ἐκάστην ἐμάνθανον θαύματα ἐπιστήμης καὶ βίου, ἀλλὰ καὶ τόσα ἀνεγίνωσκον παράδοξα καὶ ἀντιφατικά εἰς τὰς ἐντυπώσεις περιηγητῶν καὶ τὰς περιγραφὰς γεωγράφων, ἱκανοποιήθησαν τέλος τὴν 27ην Σεπτεμβρίου τοῦ 1888.

Ἐμελλον νὰ διαπλεύσω τέλος πάντων, τὸν ἀπέραντον Ἀτλαντικὸν Ὠκεανὸν τοῦ ὁποίου τὰ οὐρανομήκη κύματα, λέγουσιν ὅτι ὀλιγώτερον πτοοῦσι τοὺς ναυτιλλομένους ἢ αἱ ἀνώμαλοι καὶ εὐτράπελοι κυμάνσεις τῆς Μεσογείου.

Εἶχον ἤδη ἐν Γενεύῃ τῆς Ἑλβετίας ἀπὸ τῆς 18ης Αὐγούστου προμηθευθῆ τὸ εἰσιτήριόν μου ἐπὶ τοῦ ἀτμοπλοίου «Κεφαλληνία» τῆς γραμμῆς τοῦ Cunard ἀπὸ Λίβερπουλ εἰς Βοστώνην, μετὰ τοῦ ὁποίου ἐσωκλείστω μολὶ ἔπεμ-

Σ. Α. Π. ΣΤΟΑΣ. Μετ' ἰδιαζούσης εὐχαριστήσεως κοσμῶμεν τὰς σελίδας τοῦ παρόντος τόμου τῆς «Ποικίλης Στοᾶς», δι' ὠραίας προσωπογραφίας τῆς διακεκριμένης παρ' ἡμῖν λογίας κυρίας Καλλιόπης Κεχαγιά, τὸ δεύτερον ἤδη τιμώσης διὰ τῆς εὐγενοῦς καὶ ἐξαιρέτου αὐτῆς συνεργασίας τὸ ἡμέτερον ἔργον. Τὸ ἀνωτέρω καταχωριζόμενον ἄρθρον τῆς κατ' ἐξοχὴν εὐπαιδευτοῦ κυρίας καὶ διαπρεποῦς ἡμῶν συνεργάτιδος, Ἐγαμνήσεις τοῦ εἰς Ἀμερικὴν Ταξείδιου της, ἔργον ἐντελῶς ἀνέκδοτον, ὅπερ ἐξ ἰδιαζούσης πρὸς τὴν «Ποικίλην Στοᾶν» ἐκτιμῆσεως εὐγενῶς πρὸς στολισμὸν τοῦ παρόντος αὐτῆς τόμου παρεχώρησεν, ἀποτελεῖ ὁμολογουμένως ἐνδιαφέρον καὶ διδακτικώτατον δημοσίευμα. Οὐχὶ συνήθης τις περιγραφή ἐντυπώσεων, ἀλλ' ἀληθῆς μελέτη, ἐν ἧ ἡ χάρις τῆς ἐκθέσεως ἀμιλλᾷται πρὸς τὰς ὠραίας σκέψεις καὶ τὰς διδακτικωτάτας ἰδέας ἃς ἐν τῷ μεταξὺ ἐγκατέσπειρεν ἢ μετὰ πολλῆς ἐμβριθείας καὶ ὀξυνοίας γράφουσα λογία κυρία, ἐν γλαφυρότητι δι' ὕφους καὶ ἐνιαχοῦ ἐν ποιητικωτάτῃ ἀληθῶς ἐξάρσει περιγράφεται ὁ Διάπλους τοῦ Ὠκεανοῦ, κατ' ἐξοχὴν δὲ ἱστορεῖται ἢ ἐν Ἀμερικῇ

ψεν ἢ διεύθυνσις καὶ τὸ ὅλον διάγραμμα τῆς ἐσωτερικῆς διατάξεως ἐν ᾧ διεκρίνετο καὶ ὁ ἀριθμὸς τοῦ θαλακρίσκου μου, ὅστις ἔμελλε νὰ μὲ φιλοξενήσῃ.

Ἦτο τὸ πρῶτον πρακτικὸν δεῖγμα, ὅπερ ἐλάβανον τῆς Ἀμερικανικῆς περὶ τὸ διοικεῖν ἀκριβείας. Δὲν συστέλλομαι νὰ εἶπω, ὅτι κατὰ τὰς παραμυθίας τῆς ἀναχωρήσεώς μου νευρική τις ἀνησυχία μὲ κατεῖχε καὶ ἐδοκίμαζον νὰ ὑπὸ πλῆθος μὲ τὴν ἀναγκαίαν δύναμιν τῆς θελήσεως, ὅπως ἐπιχειρήσω τὸν διάπλουν, καθόσον ἐννέα ἡμέραι ἐσημειοῦντο διὰ τὸ μακρὸν τοῦτο θαλάσσιον ταξίδιον, ἐν παρενθέσει δὲ (καιροῦ ἐπιτρέποντος). — Πόσας λοιπὸν ἡμέρας ἐμέλλομεν νὰ πλέωμεν τὸν Ὠκεανὸν ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει; — τοῦτο ἦτο ἀδύνατον τοῖς πᾶσι. Ἐν μόνον μὲ καθυσύχασε καὶ ἠρξάντο τὸ θάρρος μου, ἢ πληροφορία ὅτι ἡ «Κεφαλληνία» ἦτο τὸ ἀναπαυτικώτερον καὶ ἀσφαλέστερον ἀτμόπλοιον τῆς γραμμῆς καὶ ὅτι ἐμέλλον νὰ συμπλεύσω μετὰ 200 περιηγητῶν Ἀμερικανῶν καὶ Ἀμερικανίδων ἐπανερχομένων εἰς τὴν πατρίδα αὐτῶν· οὕτω τὸ ἀτμόπλοιον οὔτε φορτίον εἶχεν ἐμπορικόν, οὔτε ἄλλην τινα ταχυδρομικὴν ἐτέλει λειτουργίαν.

Ἡ πόλις τῶν Παρισίων, ἥτις συνήθως δεσμεύει, ὡς ἡ Κίρκη, τοὺς ἐπισκεπτομένους αὐτήν, τὴν φορὰν ταύτην μοὶ ἐχρησίμευσε μόνον ὡς σταθμὸς, ἂν καὶ δεκαπέντε ὅλας ἔμενον ἡμέρας ἐν αὐτῇ, ἐπειδὴ ἅπας ὁ χρόνος κατηναλώθη εἰς παρασκευὴν τοῦ ταξιδίου. Ἐπρεπε νὰ γράψω πρὸς φίλους μου παρὰ τῶν ὁποίων εἶχον προσκληθῆ, νὰ δηλώσω καὶ τὸν σκοπὸν καὶ τὸν χαρακτῆρα τῆς ἐν Ἀμερικῇ περιουσίας μου, ἀλλὰ καὶ τὸν χρόνον τὸν ὁποῖον ἔμελλον πρὸς ταύτην νὰ διαθέσω, ἵνα μὴ

δρᾶσις τῆς γυναικός, εἰς χεῖρας τῆς ὁποίας εἶνε ἀποκλειστικῶς ἀνατεθειμένα σπουδαιότατα ζητήματα.

Ἡ «Ποικίλη Στοὰ» πάντοτε εὐτυχήσασα νὰ περικλείσῃ εἰς τοὺς διαφόρους αὐτῆς τόμους ἔργα πολλῆς ἀξίας καὶ ἐνδιαφέροντος, ἐν ἰδίᾳ εὐφροσύνη στολιζέει τὰς σελίδας τῆς διὰ τῆς πολυτίμου δημοσιεύσεως τῆς κ. Κεχαγιά, καίτοι δὲ ἡ Διεύθυνσις αὐτῆς γινώσκει, ὅτι ὁ εἰλικρινῆς οὗτος αὐτῆς ἔπαινος προσκρούει εἰς τὴν ἐγνωσμένην μετριοφροσύνην τῆς τοσοῦτον ἀθροῦθως ἀλλὰ τελεσφόρως πάντοτε παρασχούσης διαπρεπεῖς ὑπηρεσίας ἐν τῇ πνευματικῇ ἐργασίᾳ τοῦ ἡμετέρου ἔθνους λογίας γυναικός, ἐνόμισεν εὐλόγον τὴν περίστασιν, ὅπως ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς δημοσιεύσεως τῆς λαμπρᾶς ταύτης μελέτης, γνωρίσῃ ἀρμοδιώτερον εἰς τὸ ἑλληνικὸν δημόσιον τὴν ἔγκριτον αὐτῆς συνεργάτιδα, ἐν ἰδίᾳ ἄρθρῳ παρέχουσα καὶ καλλίστας σημειώσεις περὶ τῶν ἔργων καὶ τῆς ἐν γένει δράσεως τῆς κ. Καλλιόπης Κεχαγιά ὡς ἑλληνίδος κατόχου παιδείας καὶ καλλιτέχνου παιδαγωγοῦ. Τὰς σημειώσεις ταύτας, τῇ παρακλήσει ἡμῶν, μετέφρασε χάριν τοῦ ἡμετέρου ἡμερολογίου ἐκ τοῦ ἀγγλικοῦ εὐγενῆς καὶ φιλόμουσος δεσποινίς.

ἀπολεσθῆ ὁ καιρός, ὅταν φθάσω, εἰς κανονισμόν τοῦ ἐκεῖ προγράμματος. — Τούτων γενομένων τὴν 8ην Σεπτεμβρίου, ἀνεχώρησα διὰ Λονδῖνον καὶ μετὰ σταθμὸν 12 ὥρῶν εὐρισκόμην ἤδη ἐν Λίβερπουλ τὴν 11 τοῦ μηνός. Ἐφιλοξενήθη ἐνταῦθα ἀδελφικώτατα εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ κ. Κορνηλίου παρὰ τῇ φίλῃ μου κυρίᾳ Ῥάλλῃ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, καθ' ἃς ἐπισκεπτομένη πᾶν τὸ ἄξιον λόγου ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, καὶ διερχομένη τὰς ὁδοὺς καὶ λεωφόρους, προσεπάθουν νὰ συγκεντρώσω ἐν τῇ διανοίᾳ μου, ὅσον ἡ μνήμη μὲ ἐβοήθει, καὶ νὰ ἐνοποιήσω, οὕτως εἰπεῖν, τὴν εἰκόνα τῆς γηραιᾶς Εὐρώπης, ὅσον οἶόν τε πλαστικὴν καὶ ἀκριβῆ. — Ἐπίστευον ὅτι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐσωτερικῆς ταύτης ἐργασίας θὰ ἦτο ἐλαστικώτερον, χαριέστερον καὶ ποικιλώτερον—ἀλλ' ἠπατώμην, μεγάλως. Μοὶ παρέστη ἡ Εὐρώπη ἐν τῇ ποικιλίᾳ τοῦ βίου, ἐν ταῖς περιστάσεσιν αὐτῆς ταῖς ἱστορικαῖς, ἐν τῇ πάλῃ τῶν λαῶν αὐτῆς πρὸς ἀνάκτησιν τῆς πραγματικῆς αὐτῶν ἐλευθερίας, ἐν τῇ θρησκείᾳ, τῇ ἐπιστήμῃ, τῇ κοινωνίᾳ καὶ τῇ πολιτείᾳ, σεβαστὴ μὲν καὶ ἐπιβλητικὴ διὰ τὸ γῆρας, μυστηριώδης δὲ καὶ αἰνιγματικὴ διὰ τὴν ἐπὶ τῆς μορφῆς αὐτῆς ἐκδηλούμενην ἔκφρασιν. Ὑπὸ τὰ σήματα καὶ παράσημα, ἅτινα φέρει ἐπὶ τοῦ στήθους, ὡς ἔπαθλα τῆς ἐκπολιτιστικῆς αὐτῆς δράσεως, κρύπτονται πληγαὶ εἰδεχθεῖς αἰῶνων, τὰς ὁποίας μάτην ὁ πολιτισμὸς καλλῦνει διὰ τῆς μεγαλοπρεπειᾶς τῆς περιβολῆς. Προλήψεις βίου ἐσωτερικοῦ, δογματισμὸς τῆς ἐπιστήμης καὶ τῶν αἱρέσεων, ὁ βαρὺς καὶ πνιγηρὸς, ἐνιαχοῦ, χιτῶν τῆς πολιτείας, εἶναι τὰ σπάργανα ὑπὸ τὰ ὁποῖα ἠσθανόμην, ὅτι ἐκινεῖτο μῶλον τοῦτο ἀνθηρὰ νεανικὴ ζωὴ καὶ ἵπταντο ἐλαφρὰ καὶ πτερυγοφόρα ὄνειρα. Τοιαύτη ἦτο περίπου ἡ ἀντίληψις τῆς χώρας, ἣν ἔμελλον, τίς οἶδε, ἴσως διὰ παντός ν' ἀφήσω, μεταβαίνουσα εἰς κόσμον νέας συνθήκης καὶ νέου βίου. Ἐκεῖνο δέ, ὅπερ ἐπέτεινε περισσότερον τὴν πίεσιν τῆς ψυχῆς μου, ἦτο καὶ αὐτὸς ὁ χαρακτήρ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς τῶν οἰκιῶν τῆς πόλεως Λίβερπουλ.

Μοὶ ἐφαίνετο ὅτι δαίμων βαρὺς ἐπεκάθητο ἐπὶ τῶν κατοίκων τῶν οἰκιῶν καὶ χεῖρ στιβαρὰ εἶχε διαγράψει πᾶσαν ἐν αὐτῇ τελουμένην κίνησιν καὶ ζωὴν. Τὸ αὐτὸ ἀρχιτεκτονικὸν σχῆμα, αἱ αὐταὶ τῶν οἰκῶν διαιρέσεις, ἡ αὐτὴ κανονικὴ καὶ ἀδιάσπαστος ἐξωτερικὴ τούτων διακόσμησις, ὁ χαρακτήρ τῆς ῥυμοτομίας, ἡ ταυτότης τῆς συναλλαγῆς τῶν ἐν τῇ πόλει, ταῦτα πάντα ἀφήρουν ἐκ τῆς ἀντιλήψεώς μου τὴν ἀτομικὴν καὶ ἐλευθέραν δρᾶσιν τοῦ βίου.

Ἐν μόνον καθαρῶς διὰ πάντων διεφαίνετο, ἡ μεγάλη καὶ ἐπιβλητικὴ κυβερνητικὴ ἐνότης τῆς πολιτείας, τῆς ὁποίας τοὺς θεσμοὺς ἐν ἀκι-

νήτῳ, οὕτως εἶπεῖν, ὑπακοῆ, ὁ λαὸς ἀκολουθεῖ. Μὴ αἰ ἐντυπώσεις αὐταὶ τῆς πόλεως Λίβερπουλ, δὲν ἔδιδον χροιάν τινὰ ἐπιβαρυντικὴν εἰς τὴν εἰκόνα τῆς γηραιᾶς Εὐρώπης, ἢ ἐν τῇ διανοίᾳ μου ἐσχημάτιζον; Εἶχον τέλος ἀνάγκην διεξόδου, εἶχον ἀνάγκην ἐλευθερωτέρας ἀτμοσφαιρας, ὅπως ἀνακουφίσω τὸ ἐπὶ τοῦ στήθους ἐπικείμενον βᾶρος, καὶ εὐρύστερνος καὶ μεγαλοπρεπῆς μοὶ ἤνοιγε τοὺς κόλπους του ὁ Ὀκεανός.

Ὀκεανός! Λέξις μεγάλη, εἰκὼν ἀντιλήψεως ἔθνῶν καὶ λαῶν, ἐπιστημόνων καὶ ἀτόμων! Λέξις, τὴν ὅποιαν ὁ παῖς ἀφελῶς μειδιῶν καὶ παίζων μινθάνει ἐν τοῖς σχολείοις, ὁ ἐπιστήμων μετὰ βασιάνων μελέτης καὶ πείρας ἀδυνατεῖ νὰ λύσῃ τὸ μέγα πρόβλημα τῆς ζωῆς αὐτοῦ τῆς τελουμένης διὰ τῶν μεγάλων βευσμάτων, ὁ δὲ ἀτρόμητος ναύτης ἐν αὐτῷ προσδοκᾷ τὴν ἐπίστεψιν τῆς γενναίας αὐτοῦ καρδίας, τὴν ἀποκτησιὴν τῆς ἐπιγείου αὐτοῦ δόξης. — Ναί. — Ὀκεανός! — Δὲν εἶναι λέξις κενή, ἀλλ' ὀνότης, οὕτως εἶπεῖν, ἢ ὅποια ἀπησχόλησε καὶ τοὺς μεγάλους τῶν πατέρων ἡμῶν καλλιτέχνας. Ὁ Ὀκεανός κατὰ τὴν ἀντίληψιν τούτων εἶχεν ὅστ'α καὶ σάρκας, χαρακτῆρα καὶ δρᾶσιν.

Ὅτε πρῶτον ἐπεσκέφθη τὸ ἐθνικὸν Μουσεῖον τῆς Νεαπόλεως, τὸ πλούσιον τοῦτο κληροδότημα τῶν Βουρβόνων, ἀκουσίως ἐπὶ ὥραν ὅλην ἐστάθη ἐν τῆς μεγάλης κλίμακος τῆς ἀγούσης πρὸς τὰς αἰθούσας. Ἐκατέρωθεν αὐτῆς, ἐπὶ μεγίστων ὀρθοστατῶν, ἀναπαύονται οἱ δύο δαίμονες τῆς ἱστορίας, ὁ πολὺς καὶ γιγαντόσωμος Νεῖλος ἐκ δεξιῶν, κεκλιμένος ἀσφαλῶς καὶ ἰσχυρῶς ἐπὶ τῶν ἡσύχων βευσμάτων τοῦ ὀμωμένου ποταμοῦ, καὶ ὁ ἐξ εὐωνύμων Τιτὰν Ὀκεανός, ἀντίληψις ἐμπνευσμένη μεγάλου καλλιτέχνου, γεννηθεῖσα διὰ τῆς διδασκαλίας τῶν αἰώνων ἐν τῇ διανοίᾳ καὶ ἐκπροσωπούσα ἐκπληκτικῶς, τῷ ὄντι, τὸ μέγα στοιχεῖον τὸ χωρίζον τὸν παλαιὸν ἐκ τοῦ νεωτέρου κόσμου. Κατάκειται μονίμως καὶ ἀσφαλῶς μετὰ δυνάμεως, ἢν ἀδύνατον φαίνεται νὰ παρασαλεύσῃ ἐξωθεν αἰτία, κατάκειται ἐπὶ τοῦ δονουμένου καὶ κυμαινομένου στοιχείου, τοῦ συμβόλου τούτου τῆς ἀστασίας. Εἶναι κύριος καὶ ἀσφαλῆς κυβερνήτης τοῦ μεγάλου αὐτοῦ κράτους. Τὸ βλέμμα ἀτενίζει εἰς ἀτέρμονα ὀρίζοντα, προκαλεῖ δὲ πίστιν καὶ πεποίθησιν. Φαίνεται μέγας καθ' ὅλας τὰς ψυχικὰς διαθέσεις, φοβερὸς τὴν ὀργήν, ἀλλὰ μέγας κατὰ τὴν στοργήν. Ἐμπαιεῖ ἐν γένει τὸ αἶσθημα τῆς ἀσφαλείας κατὰ τὰς σχέσεις. Ἀδύνατος φαίνεται ὁ δόλος εἰς τὴν ἀκατάσχετον αὐτοῦ θέλησιν δὲν γνωρίζει τὰς μικροπαθείας καὶ τὸν τάρραχον τοῦ κοινοῦ βίου. Εἶναι μέγας, ἐπιβλητικὸς καὶ ἀσφαλῆς. — Τοιαύτην εἶχον ἀντίληψιν περὶ τοῦ Ὀκεανοῦ τὸν ὅποιον ἔμελλον νὰ διαπλεύσω. — Ἡμῶν πάντοτε, ὡς

ἕκαστος εὐκόλως δύναται νὰ εἰκάσῃ, περίεργος μετ' ἀνυπομονησίας, ὅπως διὰ τῆς πείρας ἴδω καὶ ψηλακφήσω τὴν μεγάλην ταύτην τῶν πατέρων ἡμῶν ἀντίληψιν.

* * * *

Ἄποχαιρετήσασα τοὺς ἀγαθοὺς μου φίλους, ἐπεβιβάσθην ἐπὶ τοῦ ἀτμοπλοίου «Tindal», ὅπερ ἔμελλε νὰ μᾶς μεταφέρῃ εἰς τὴν «Κεφαλληνίαν» ἠγκυροβολημένην ὡς ἐκ τοῦ μεγέθους αὐτῆς ἔξωθεν τοῦ λιμένος· Μόνη ἢ ἀγαπητὴ μου φίλη κυρία Ῥάλλη, μὲ συνόδευσε μέχρι τῆς «Κεφαλληνίας». Ἀδύνατον εἶναι νὰ παραστήσω τί ἠσθάνθην ὅταν καὶ ταύτης ἀπεχωρίσθην. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην, ὄντως, ἀπεχειρέτων καὶ πατρίδα καὶ οἰκείους καὶ φίλους. Φόβος συνεῖχε τὴν καρδίαν μου, ἔκπληξις τὴν ψυχὴν καὶ ἐπιβλητικὸν θρησκευτικὸν αἶσθημα, μέχρι δακρύων.

Ἐπεβιβάσθημεν ἐπὶ τῆς «Κεφαλληνίας», παρεδώκαμεν τὰς ἀποσκευάς, ἐγὼ δ' ἤτοίμαζόμην νὰ κατέλθω εἰς τὸν κοιτωνίσκον μου, ὅτε βουνὸν ὑψηλὸν ξύλινον κινούμενον πρὸς ἡμᾶς, ἀπέσπα αἰφνιδίως τὴν προσοχὴν μου. Τί ἦτο ἄρα τὸ κινούμενον ἐκεῖνο ξύλινον στοιχεῖον; Ὀλίγον μακρὰν μου συγχρόνως ἀκούονται φωναὶ χαρᾶς, our chairs! our chairs! ἐκφωνοῦσι δύο δεσποινίδες παρ' ἐμοί. Ἐπρόκειτο λοιπὸν περὶ ἐδρῶν, ἀλλὰ τὸ κινούμενον ἐκεῖνο βουνὸνδὲν ἔλυσεν τὴν ἀπορίαν μου ἱκανῶς, ὅταν ἀπροσδοκῆτως ἐν ἠλεκτρικῇ ταχύτητι μεταφέρεται ὀδῆκος οὗτος ἐπὶ τοῦ καταστρώματος καὶ διανεμόνται κατ' ἐπιγραφὰς εἰς ἕκαστον ταξειδιώτην. — Πόθεν ἤρχοντο; Τίς εἶχε βάλλει ἐπ' αὐτῶν τὰς ἐπιγραφὰς τῶν ὀνομάτων; Διατί τὸ ἰδικὸν μου ὄνομα δὲν ἦτο μεταξὺ αὐτῶν; — Μοὶ ἐφαίνετο ἄδικος ἢ πράξις, μεροληψία ἐγωῖστικὴ, ἔλλειψις ἀβρότητας πρὸς ξένην: διότι ἡμῖν ἢ μόνῃ ξένῃ μεταξὺ ὄλων τῶν ἐπιβατῶν. Τοιαῦτα διενούμην, ὅτε ναύτης εὐπάρυφος καὶ εὐγενὴς τοὺς τρόπους, μετ' εὐλαθείας πλησιάσας μὲ ἠρώτησε «ποῦ εἶναι ἡ ἔδρα σας κυρία, διὰ νὰ τοποθετήσω αὐτὴν πρὶν ἢ ἀποπλεύσωμεν; Ὁ βορρᾶς εἶναι ἰσχυρὸς καὶ ὁ σάλος προμηνύεται μέγας». «Δὲν ἔχω, ἔδραν, τῷ ἀπεκρίθην, ἀλλὰ δὲν δύνασθε νὰ μοὶ προμηθεύσητε τινά, ὅπως καὶ εἰς τοὺς λοιπούς»; «Αἱ ἔδραι ἀνήκουσιν εἰς τοὺς ἰδιοκτῆτας αὐτῶν, μοὶ ἀπήντησεν· οἱ ἐξ Ἀμερικῆς πρὸς τὴν Εὐρώπην διαπλέοντες ταξειδιῶται φέρουσι τὰς ἔδρας αὐτῶν καὶ ἀφίνουσι ταύτας ἐν Λίβερπουλ μέχρις ἐπανόδου». Τότε εἶδον τὴν πλάνην μου καὶ παρεκάλεσα ἐπὶ ἐνοικίῳ, οὐχὶ ἀσημάντῳ, λιρῶν δύο, νὰ μοὶ δοθῇ ἔδρα τοῦ ἀτμοπλοίου.

Ἐνῶ ταῦτα διημελίζοντο μεταξύ μας, 180 ἔδραι εἶχον ἤδη τοποθετηθῆ ἐπὶ τοῦ εὐρυτάτου καταστρώματος, ἔνθεν μὲν διὰ τὰς κυρίας,

ἐκεῖθεν δὲ διὰ τοὺς ἄνδρας, κατὰ γραμμὰς κανονικότητας καὶ πυκνάς συστοιχίας. Ὑπηρεῖται ἐπὶ τούτῳ τεταγμένοι περιετύλισσον ἓνα ἕκαστον τῶν ἐπιβατῶν ἐν σχήματι μωμίας διὰ τῶν σκεπασμάτων, τῶν σισυρῶν, καὶ ἄλλων περικαλυμμάτων, θέτοντες ὑπὸ τὸν αὐχένα κυλινδρικά προσκεφάλαια. Ἐξεπλάγην πρὸ τῆς ἐκτάκτου ταύτης κινήσεως καὶ παρασκευῆς, ἣ ὁποία δὲν προεμήνυε, βεβαίως, ἤσυχον πλοῦν, ὅτε δύο σεβασταὶ δέσποιναι, κεκτημέναι πεῖραν πολυετῆ τῶν Ὠκεανείων ταξειδίων, ἠραίωσαν τὰς ἔδρας αὐτῶν καὶ προητοίμασαν θέσιν καὶ διὰ τὴν ἰδιόκη μου. «Ἐαπλωθῆτε κυρία» μοι εἶπεν ὁ ναύτης, καὶ δόσατέ μοι τὰ σκεπάσματά σας». Ὑπήκουσα καὶ ἐντὸς 5 λεπτῶν ἀσφαλῶς καὶ στενωῶς ὡς μωμία περιτετυλιγμένη, κατεκείμεν ἐντὸς τῆς πολιᾶς σισύρας μου, τοῦ ἀδιασπᾶστου συντρόφου τῶν ταξειδίων μου, μὲ τοὺς πόδας περιτετυλιγμένους κυλινδρικῶς ἐντὸς σαλίου, ὥστε μοι ἦτον ἀδύνατον νὰ κινηθῶ.

Ἴδου λοιπὸν ἐγὼ ἐτοίμη διὰ τὸν πλοῦν. Ἐν τῇ μεταξύ ἀνειλικύσθη ἡ ἄγκυρα, νεκρική ἐπῆλθε σιγή καὶ μόνον αἱ διαταγαὶ τοῦ πλοιάρχου ἤκούοντο. Μόλις ἐστράφη ἡ «Κεφαλληνία» κατὰ πρύμναν πρὸς τὰ Βορειοδυτικὰ, τὰ οὐρανομήκη κύματα τοῦ Ὠκεανοῦ ἤρχισαν νὰ κινῶσιν αὐτὴν ἀπειλητικῶς. Πρώτην ἤδη φορὰν ἠνόηγο ἐνώπιόν μου ὀρίζων ἀτέρμων, τοῦ ὁποίου τὴν μονοτονίαν διέκοπτον κύματα ἀτελευτήτου μήκους καὶ φοβεροῦ ὕψους, μεταξύ δὲ τῶν ὁποίων χάος φοβερόν κατὰ διαδοχὴν ἐφιλοξένει εἰς τὸν βυθὸν αὐτοῦ τὸ σκάφος, ἐκατέρωθεν τοῦ ὁποίου τὰ κανονικῶς ὑψούμενα κύματα καθίστων τὸ θέαμα ἀληθῶς τρομερόν. Ἐκυλίετο τὴν αὐτὴν φυλάττουσα πάντοτε φορὰν μεγαλοπρεπῶς καὶ ἐπιβλητικῶς ἡ ὑγρὰ αὕτη σειρὰ τῶν βουνῶν ἐπὶ τῶν ὁποίων ἀνερχόμενοι καὶ κατερχόμενοι ἐπλέομεν, ἣ δὲ κύμανσις τοσοῦτον ἐγένετο κανονικῶς καὶ βραδέως, ὥστε ὀλιγώτερον ἔπασχον ἐπὶ τοῦ ἀτμοπλοίου τούτου ἢ κατὰ τὸν εἴσπλουν καὶ ἔκπλουν τοῦ Σαρωνικοῦ, ὅταν Νότος λαῦρος κυμαίνει αὐτόν.

Οὕτω διεπλεύσαμεν ἐπὶ 12 ὥρας μέρος τοῦ πορθμοῦ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, καὶ δύο ὥρας μετὰ τὴν Χάλιφαξ ἐξηφανίσθη ἐκ τοῦ ὀρίζοντος πᾶσα ξηρά, ὥστε τὸ σκάφος διηνεκῶς ἐφεξῆς ἀπετέλει τὸ κέντρον τοῦ κυκλοτεροῦς καὶ μεθ' ἡμῶν κινουμένου ὀρίζοντος. Ἦδη εἶχμεν διελθει τὴν δευτέραν, τρίτην καὶ τετάρτην ἡμέραν τὸν βορρᾶν εἶχε διαδεχθῆ ἠωπευτικὸς ζέφυρος, πάντες οἱ συνεπιβάται μοι εὐθυμοὶ, ζωηροὶ καὶ ὀμιλητικοὶ παρεδίδοντο εἰς παίγνια ποικίλα, εἰς ἀναγνώσεις, πλεῖστοι δὲ ἐτακτοποιοῦν τὰς περιγητικὰς αὐτῶν σημειώσεις σπουδᾶ-

ζοντες και γράφοντες. Ἡ ὄρεξις πάντων ἦτον ἀρίστη, ἡ τράπεζα πλουσία καὶ ἡ ἐστίασις φαιδροτάτη· αἱ πρὸς ἐμὲ φιλοφρονήσεις τῶν Ἀμερικανίδων φίλων μου, ἐγένοντο μετὰ πολλῆς λεπτότητος καὶ ἀγάπης. Ἐφιλοτιμοῦντο τίς πλεῖον ν' ἀπαντήσῃ εἰς τὰς πληροφορίας τὰς ὁποίας παρ' αὐτῶν ἐζήτουν. Χαρακτηριστικὴ τροφή τοῦ προγεύματός μας ἦτο τὸ ἐθνικὸν φαγητὸν poring ἐκ τοῦ ὁποίου ἀπλήστως ἔτρωγον, συνιστάμενον ἐκ κριθῆς καὶ γάλακτος.

Τὴν ἕκτην ἡμέραν τοῦ πλοῦ ἐπορεύθην πρὸς τὴν πρῶραν τοῦ πλοίου, ὅπου σμῆνος ἀνθρώπων ὑπερχιλίων συνωθεῖτο περὶ τράπεζαν παρὰ τῇ ὁποίᾳ τρεῖς τοῦ ἀτμοπλοίου ὑπάλληλοι ἐδαμάλιζον αὐτούς. Ποῦ εὐρέθη ἡ φωλεὰ αὐτῆ τῶν ἀνθρώπων, ἠγγόνουν παντελῶς διότι πρῶτην ἤδη φορὰν ἐβλεπον αὐτούς, ἐρωτήσασα δ' ἐμάνθανον ὅτι ἦσαν μεταναστάται Ἴρλανδοὶ Σουηδοὶ καὶ Γερμανοί, τῆς ἐσχάτης κοινωνικῆς θέσεως καὶ ἠθικῆς καταστάσεως, οἵτινες μετέβαινον εἰς τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν πρὸς εὐρεσιν πόρου ζωῆς καὶ ἐγκαταστάσεως. Μοὶ εἶπον προσέτι ὅτι καθ' ἐκάστην ἑβδομάδα πολλὰ τοιαῦτα ἀνθρώπινα ρεύματα μεταβαίνουν εἰς τὴν Ἀμερικὴν. Τίς εἶναι ἡ τύχη τῶν ἀνθρώπων τούτων, καὶ τίνην τρόπον ἐγκληματίζονται εἰς τὴν νέαν ταύτην γῆν, ἦσαν ζητήματα τὰ ὁποῖα δὲν ἠδυνάμην νὰ λύσω ἐν τῇ διανοίᾳ μου, καὶ τοῦτο διότι μεθ' ὅλας τὰ μελέτας, ἃς περὶ Ἀμερικῆς εἶχον κάμει καὶ τὰς ἀναγνώσεις τῶν περιγηγῶν, ὁμολογῶ δὲν εἶχον κατωρθῶσῃ νὰ σχηματίσω ὀρθὴν περὶ αὐτῆς ἰδέαν.

Τὴν ὀγδόην ἡμέραν μετὰ τὸ πρόγευμα, ἀνήλθομεν ἐπὶ τοῦ καταστρώματος. Ὁ καιρὸς ἦτο εὐδιδος, ὁ δὲ Ὠκεανὸς παρίστα ἐνώπιόν μου ἀκριβῶς καὶ θαυμαστῶς τὴν εἰκόνα ἐκείνην τοῦ πλαστικοῦ ἔργου τῶν Ἑλλήνων ἐν τῷ μουσεῖῳ τῆς Νεαπόλεως. Ποία μεγαλοφυΐα τῶν πατέρων ἡμῶν, πόσον ἀκριβῆς καὶ ἀληθῆς ἡ ἀντίληψις αὐτῶν περὶ Ὠκεανοῦ! Εἴμεθα πλέον ἀσφαλεῖς καὶ ἐπιστεύαμεν εἰς τὴν σταθερότητα αὐτοῦ, ὅτε ἤκουσα νὰ προσφέρηται μετὰ φόβου «*the fog, the fog, is coming*» καὶ μετὰ τρόμου πάντες ἠτένιζον πρὸς τὰ Βορειοδυτικὰ τοῦ ὀρίζοντος· εὐρισκόμεθα εἰς τοὺς σύρτας τοῦ Ἀγίου Γεωργίου παρὰ τὴν Νεόγειον, καὶ μετ' ὀλίγα λεπτὰ τὸν αἴθριον οὐρανὸν περιεκάλυπτε πυκνὴ δμίχλη τὴν ὁποίαν ἦτο ἀδύνατον νὰ διέλθωσιν αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου, ἐπὶ δὲ τοῦ καταστρώματος, ἐπίσης δὲν διεκρίνομεν ἀλλήλους. Ταραχὴ, θόρυβος ἀνησυχητικὸς τῶν ἐπιβατῶν, παρακελεύσεις ἐσπευσμέναι τοῦ πλοιοῦρχου, συριγμὸς ἀδιάκοπος τῆς ἀτμομηχανῆς, ἐκράτουν τοὺς πάντας ἐν φόβῳ καὶ ἀνησυχίᾳ, καὶ τὸ ἀτμόπλοιον ἐξατμήσαν ἔπαυσε

νά κινήται, τὰ δὲ μονότονα συρίγματα τῆς μηχανῆς, ἤκούοντο ὡς κώδωνες πένθιμοι συνοδεύοντες κηδείαν. «Πόσον θέλει διαρκέσει ἡ ὀμίχλη αὕτη» ἠρώτησα, «καὶ διατί δὲν πορεύεται τὸ ἀτμόπλοιον». Διαρκεῖ πολλάκις ὥρα μοι εἶπον, ἡμέραν ἢ καὶ ἡμέρας, εὐρισκόμεθα δὲ πρὸς τὸ μέρος τοῦ Ὠκεανοῦ, ἔνθα συνήθως συμβαίνοσι τὰ τρομερὰ ναύαγια, ἔνεκα τῆς ὀμίχλης ταύτης οὔτε φάρος δύναται νὰ ὀδηγήσῃ τὸν ναυτιλλόμενον, οὔτε πυξίς δύναται νὰ βοηθήσῃ, διὰ τοῦτο πρέπει νὰ περιμένωμεν τὴν διάλυσιν τῆς ὀμίχλης». Δύναται ἕκαστος νὰ ἐννοήσῃ ὅτι δὲν ἤμην πολὺ ἥσυχος. Ἡ νύξ διήλθεν ἐν τῇ καταστάσει ταύτῃ, τὴν δὲ ἐπιούσαν τὴν ἐνάτην π. μ. μόλις ἤρχισεν ἐλαφρά τις διάλυσις τοῦ πυκνοῦ σκότους, ὅτε ἀνήλθομεν πάντες ἐπὶ τοῦ καταστρώματός καὶ θέαμα πρωτοφανές καὶ ἐκπληκτικὸν παρέστη πρὸ ἡμῶν. Ὁ πυκνὸς ἐκεῖνος καὶ μέλας πέπλος, ὁ περικαλύπτων τὸν ὀρίζοντα, ἤρχισε κατὰ μικρὸν ὑψούμενος καὶ ἀποχωριζόμενος τῶν ὑδάτων νὰ σχηματίζῃ ἐπὶ τῆς κορυφῆς μας θόλον οὐράνιον, εἰς τὸ μέσον τοῦ ὁποίου μετὰ μικρὸν ἠνολίγετο κυκλικῶς, δέσμαι δὲ φωτειναὶ τοῦ ἡλίου διερχόμεναι δι' αὐτοῦ, ζωηρῶς ἀνηνακλῶντο ἐπὶ τῶν κυμάτων τοῦ Ὠκεανοῦ, καὶ στέμμα χρυσοῦν περιθέον τὸ ἄνοιγμα, ἐχρωμάτιζε τὰ πλησίον στρώματα τῆς ὀμίχλης μὲ παραδόξους καὶ ποικίλας ἀποχρώσεις ἐν εἶδει ἰριδώσεως. Τὸ στέμμα τοῦτο εὐρυνόμενον ὑψοῦτο καὶ ὤθει τὰς περὶ αὐτὸ στιβάδας τῆς ὀμίχλης πρὸς τὰς ἀκτὰς τοῦ ὀρίζοντος, ἐντὸς δὲ ὀλίγων ὥρων ὁ πυκνὸς οὗτος καὶ μέλας θόλος περισυλλεγόμενος κατείρχετο πρὸς τὰς ἀκτὰς τοῦ περὶ ἡμᾶς μεγάλου ὀρίζοντος, ἔνθα μυστηριώδη ἐλάμβανε σχήματα καὶ περιέβαλλε τέλος ἡμᾶς ὡς φαντασμαγορία ξηρᾶς περικυκλώσεως ἡμᾶς πανταχόθεν. Ἠκολούθησα μετὰ πολλῆς ἡδονῆς τὰ θαυμάσια φαινόμενα τοῦ φωτός ἐπὶ τῶν διαφόρων σχημάτων τῆς ὀμιχλώδους ταύτης ξηρᾶς. Μοι ἐφαίνετο, ὅτι κάτωθεν τοῦ ἡμισφαιρίου δαιμονία δύναμις ἔσυρε κανονικῶς τὸν μέλανα τοῦτον πέπλον τοῦ ὀρίζοντος. Περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου ἡ ἀτμοσφαῖρα ἐπανήρχετο εἰς τὴν προτέραν αὐτῆς κανονικὴν θέσιν καὶ ὁ πλοῦς ἡμῶν ἀπέβαινε ταχὺς καὶ εὐχάριστος.

Ἦτο ἤδη ἡ ἐνάτη ἡμέρα, καθ' ἣν ἔπρεπε νὰ φθάσωμεν εἰς Βοστώνην, ἀλλ' οὔτε ξηρὰ διεκρίνετό που, οὔτε πτερωτός τις ἄγγελος τοῦ ἀέρος ἐδείκνυε τὴν προσέγγισιν αὐτῆς. Εἴμεθα οὕτω ἀκόμη μακρὰν τῆς Ἡπείρου. Περὶ τὴν 4ην ὥραν μ. μ. τῆς ἡμέρας ταύτης, νέον φαινόμενον παρέσχε ποικιλίαν εἰς τὰς ἐντυπώσεις μας. Ἐπρομηνύετο βροχὴ, ἀλλὰ βροχὴ Ὠκεάνειος. Μακρὰν τοῦ πλοίου, πρὸς τὴν αὐτὴν πάντοτε

N. OIK.

ΚΑΛΛΙΟΠΗ Α. ΚΕΧΑΓΙΑ

Τύπος: Άνιστη Κωνσταντινίδου

διεύθυνσιν βορειοδυτικῶς, σίφωνες ἀλλεπάλληλοι ἐσχημάτιζον στοὰς πυκνάς, ἐνοῦντες τὸν οὐρανὸν μὲ τὸν Ὀκεανὸν καὶ ταράσσοντες δεινῶς τὸ μέγα στοιχειῶν. Μετ' ὀλίγον νέφη μαῦρα ὄμβροφόρα καὶ πυκνὰ ἐκάλυπτον τὸν οὐράνιον θόλον, ἀστραπαὶ κατὰ γραμμὰς ποικίλας διέσχιζον φοβερῶς ταῦτα, αἱ δὲ βρονταὶ ἐχάνοντο εἰς τὸν ἀχανῆ Ὀκεανόν. Δὲν ἦσαν αἱ βρονταὶ τὰς ὁποίας ἡμεῖς ἐνταῦθα ἀκούομεν ! Ἡ βροχὴ ἐπιπτε κρουνηδόν, ὡς νὰ εἶχον ἀνοίξῃ οἱ καταβράκται τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἠπέιλου ἡμᾶς διὰ κατακλυσμοῦ. Τὴν πρώτην τῆς ἐνδεκάτης ἡμέρας εἶδομεν ἀλιευτικά τινα πλοῖα κατερχόμενα τῆς Νεογέου, ἣ δ' ἐμφάνισις αὐτῶν ἐμαρτύρει, ὅτι προσηγγίζομεν πρὸς τὴν Ἡπειρον καὶ ὁμῶς ὁ αὐτὸς πάντοτε κυκλικὸς ὀρίζων, καὶ τὸ πλοῖον μας εἰς τὸ κέντρον τοῦ κύκλου. Οὐδαμοῦ ξηρά. — Πόσας λοιπὸν ἡμέρας ἀκόμῃ ἔπρεπε νὰ πλέωμεν ; — Ἐνῶ τοιαῦτα μετ' ἀνυπομονησίας διενουόμεν, γραμμὴ μαύρη διεκρίθη μακρὰν καὶ μετ' ὀλίγας ὥρας εὐρισκόμεθα ἤδη πρὸ τοῦ κόλπου τῆς Βοστώνης.

Μάτην ἐζήτουν βουνὰ ὑψηλὰ ἢ κορυφὰς ὀρέων νὰ διακρίνω. Ἡ χώρα ἦτο πεδινὴ καὶ ἡ παραλία πολυσχήμεν μὲν ἀλλὰ χθαμαλὴ. Στέμμα νησιδῶν, τῶν πλείστων ὠχυρωμένων, κλείει τὸν μέγαν λιμένα τῆς πόλεως Βοστώνης, ὃ δὲ λιμὴν ὡς Μεσόγειός τις θάλασσα θωπεύει τὴν περὶ αὐτὸν παραλίαν χρησιμεύων ὡς μετάβασις ἀπὸ τοῦ ἀπεράντου Ὀκεανοῦ εἰς τὴν ἡσυχον καὶ ἀκύμαντον ταύτην γῆν.

Ἐνῶ πρὸς τὴν Βόρειον Βοστώνην διηυθύνετο ἡ «Κεφαλληνία», εἶδον προσπλέοντας πύργους φανταστικούς τετραορύφους, σχήματος ἀρχιτεκτονικοῦ ὄλως νέου εἰς τὰς ἀντιλήψεις μου, τετραπλευρούς μὲν κατὰ τὴν βᾶσιν, κυκλικούς δὲ πρὸς τὰς ὀρόφους, οὐδεμίαν δὲ σχέσιν ἔχοντας πρὸς τὰ παρ' ἡμῖν γνωστὰ πλοῖα ἦτο τὸ τελωνεῖον καὶ τὸ ὑγειονομεῖον. Πρώτην φορὰν ἔβλεπον πυργοειδεῖς οἰκοδομὰς πλεούσας ἐπὶ τοῦ ὕδατος. Ἐντεῦθεν ἤρχιζεν ἡ παραδοξολογία τοῦ Ἀμερικανικοῦ βίου, καὶ μετ' ὀλίγον ἡσύχως καὶ ἀθορύβως τὸ μέγα σκάφος ἠγγυροβόλει παρὰ τῇ ἰδίᾳ ἀποβάθρᾳ τῆς γραμμῆς Lunard. Μετὰ χαρᾶς ἐπανέβλεπον οἱ γονεῖς τὰ τέκνα, οἱ σύζυγοι τὰς συζύγους καὶ οἱ φίλοι τοὺς φίλους, ἐπανερχομένους ἀσφαλῶς ἐκ τοῦ μακροῦ αὐτῶν πλοῦ. Ἀπεβιβάζοντο ἅπαντες μετὰ σπουδῆς καὶ ἀνυπομονησίας, ὅτε ἀνὴρ ὑψηλός, σοβαρὸς τὴν ὄψιν καὶ ἀξιοπρεπής, μὲ προφορὰν ξενικὴν, ἦλθεν εἰς συνάντησίν μου. Ἦτον ὁ πρόξενος τῆς Ἑλλάδος, ὅστις ἐντολὴν εἶχε νὰ με ὀδηγήσῃ εἰς τὴν οἰκίαν τῆς σεβαστῆς καὶ σοφῆς φίλης μου Χάου. Ἐξήλθον ἀμέσως μετ' εὐγνωμοσύνης ἀκολουθοῦσα τὸν εὐγενῆ ἄνδρα καὶ

μετ' ὀλίγα λεπτά ἐντὸς ἀμάξης ἀναπαυτικῆς εὐρισκόμεθα ἐν τῷ τελωνεῖῳ· ἡ ἄμαξα ἐστάθη πλησίον ἄλλων ἀμαξῶν κατὰ συστοιχίαν κανονικὴν, ἐντὸς εὐρυτάτου διαδρόμου, ἐκατέρωθεν χωρίζομένου διὰ κιγκλίδων ἀπὸ δύο ἄλλους διαδρόμους ἐκ δεξιῶν καὶ ἐξ εὐωνύμων, κεκοσμημένων διὰ θρονίων καὶ καθισμάτων ἀναπαυτικῶν, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐκάθητο πλήθος γυναικῶν καὶ ἀνδρῶν· τί ἀνέμενον παντελῶς ἠγγύου· ἀλλὰ καὶ διατὶ ἡμεῖς ἰστάμεθα ἐπίσης μού ἦτο ἄγνωστον. Ὅτε μετ' ὀλίγον τὸ πελώριον τοῦτο μονόροφον ἀρχιτεκτονικὸν κατασκευάσμα, μὲ τὰς ἀμάξας πλήρεις ἐπιβατῶν καὶ τὰς φορτηγίδας πλήρεις ἀποσκευῶν, μὲ τὴν πλυθὺν τῶν ἐκατέρωθεν καθημένων πολιτῶν, ἤρχισεν ἀποσπώμενον ἐκ τῆς χέρσου γῆς, νὰ πλέῃ πρὸς τὴν ἀπέναντι παραλίαν τῆς Βοστώνης, ὅπου ἔφθασε μετὰ εἴκοσι λεπτῶν πλοῦν, χωρὶς δὲ νὰ συμβῆ ἡ ἐλαχίστη διατάραξις, αἱ ἄμαξαι, αἱ φορτηγίδες καὶ οἱ πεζοπόροι ἐξηκολουθήσαμεν τὸν δρόμον μας. Ἦτον ἡ δευτέρα περίπτωσις καθ' ἣν ἐθαυματοποιεῖτο ὁ βίος τῶν Ἀμερικανῶν εἰς τὴν φαντασίαν μου. Ἡ καθ' ἡμᾶς σχεδία εἶχε λάβει τὸν χαρακτῆρα κινητῆς πόλεως. Μετὰ μιᾶς ὥρας πορείαν ἐφθάσαμεν εἰς τὴν περιώνυμον Περκίνειον σχολὴν τῶν ἀομμάτων, ὅπου εὗρον φιλοξενίαν φιλόστοργον παρὰ τῇ κυρίᾳ Χάου.

Ἴνα ἐννοήσω τὸν βίον τῶν κατοίκων τῆς πόλεως ταύτης καὶ νὰ πολιτογραφηθῶ, οὕτως εἶπεῖν, ἐν αὐτῇ, ἦτον ἀνάγκη νὰ γνωρίσω πρὸ παντὸς τὴν πόλιν·—ἀπὸ τῆς ἐπιούσης λοιπόν, ὀδηγουμένη ὑπὸ τοπογραφικοῦ χάρτου διέτρεχον ἐπὶ μίαν ἐβδομάδα, τὸ πλεῖστον πεζῇ, πάσας τὰς ὁδοὺς, λεωφόρους καὶ πλατείας τῆς πόλεως, ἀπλήστως ἀποταμιεύουσα ἐν τῇ διανοίᾳ μου τὰς θαυμαστοτέρας καὶ μᾶλλον παραδόξους τῶν ἀντιλήψεων ἐπὶ τοῦ δημοσίου βίου καὶ τῆς διαίτης τῶν κατοίκων, πανταχοῦ εὐρίσκουσα τὴν ἐπικράτησιν τοῦ ἀτόμου καὶ τῆς ἀτομικῆς ἐνεργείας. Ἐλησμόνουν τὸν μέγαν Ὁκεανὸν τὸν χωρίζοντα τὴν Λίβερπουλ τῆς Βοστώνης καὶ ἡ εἰκὼν τῆς πόλεως ἐκείνης, ἐν ἣ ἡ κοινωνία ἀπερρόφα τὸ ἄτομον, ἴστατο ὡς ἀντιθεσις ἰσχυρά πρὸς τὴν Βοστώνην, εἰς τὴν ὅποian τὰ πάντα χαρακτηρίζουσι τὴν ἀτομικὴν ἐλευθερίαν, κατὰ τὴν δρᾶσιν.

Ἡ πόλις τῆς Βοστώνης μεγίστη εἰς ἕκτασιν ἔχει τὴν μείζονα αὐτῆς ἀνάπτυξιν καὶ τῆς παραλίας τὴν ἐκτύλιξιν πρὸς τὰς ἐκβολὰς τοῦ βαθυδίνου ποταμοῦ Καρόλου, ὅστις ἐπὶ μίλια ὅλα ἀρδεύει τὴν εὐδαίμονα πολιτείαν τῆς Μασαχουσέτης. Τῷ εἰσπλέοντι, τὸ θέαμα τῆς πόλεως εἶναι μαγευτικόν. Ὁ λιμὴν, ὡς προανέφερον, θωπεύει τὴν παραλίαν ἐπιχαρίτως· οὐδὲν ἀπότομον συναντᾷ ὁ ὀφθαλμός, οὐδεμίαν ἀκτὴν δυσπρόσιτον. Τὸ στέμμα τῶν καταφύτων καὶ ὄχρωμένων νησυδρίων χρησιμεύει

ὡς πρόσκοπος τῆς μεγάλης πόλεως. Τὰ ὑψηλὰ κωδωνοστάσια, ἰδιορρυθμοῦ ὅλως ἀρχιτεκτονικῆς, προσθέτουσιν ἰσχυρὸν χρῶμα εἰς τὴν γραφικὴν ἄποψιν. Τὸ πλεῖστον μέρος τῆς κατοικουμένης γῆς εἶναι δῶρον τοῦ ποταμοῦ, γῆ χωστή, ἧς μορφή ἐνιαχοῦ συντηρουμένη μαρτυρεῖ τὴν ἀρχικὴν αὐτῆς κατάστασιν· ἡ νεωτέρα πόλις, ἣν κατατέμνουσιν ὁδοὶ εὐρύταται καὶ εὐθεῖαι καὶ λεωφόροι πλούσιαι εἰς οἰκοδομὰς καὶ δενδροστοιχίας εἶναι ἔργον γιγάντιον τῶν μεγαλεπηβόλων τέκνων τῆς νέας ταύτης χώρας, χωσθεῖσα δι' ἄμμου καὶ χαλίκων ἀπὸ δέκα μόνον ἑτῶν. Ἐντελῶς δύσκολον ἀποβαίνει εἰς τὸν γηραιὸν Εὐρωπαῖον νὰ φαντασθῆ τοῦ εὐθαλοῦς καὶ γενναίου τούτου λαοῦ τὰς μεγάλας πράξεις. Εἶναι οἱ εὐτυχεῖς προνομιούχοι τῆς ἱστορίας τοῦ μέλλοντος τῆς ἀνθρωπότητος, φέροντες ἐπὶ τῆς σημίας αὐτῶν, ὡς σύνθημα προόδου καὶ πολιτισμοῦ, τὴν φιλανθρωπίαν.

Ἡ Βοστώνη, πλουσία εἰς δημοσίας καὶ μεγαλοπρεπεῖς οἰκοδομὰς ὑπερετεῖ τὸν δημόσιον βίον, ὅστις εἶναι ὁ ἀληθὴς αὐτῆς κόσμος. Τὸ κυβερνεῖον, ἔνθα ἐντὸς στοᾶς καλλιτέχνου ἴδρυται τὸ ἄγαλμα τοῦ πατρὸς τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Βορείου Ἀμερικῆς Washington ἐν μέσῳ σημαίων καὶ τροπαίων, εἶναι, οὕτως εἰπεῖν, ἡ Ἀκρόπολις τῆς πόλεως. Οἱ κάτοικοι τῆς Βοστώνης, καθὼς καὶ πάσης ἄλλης πόλεως δὲν περιπατοῦσιν, ὡς ἡμεῖς, ἀλλὰ τρέχουσιν, ἀλλοίμονον δ' εἰς τὸν ἀτυχῆ ξένον, ὅστις δὲν ἤθελε συμβαδίζει μετ' αὐτῶν. Αἱ μεγάλαι τῆς πόλεως ἀποστάσεις μηδενίζονται διὰ τῆς ἐκπληκτικῆς ὁργανώσεως τῶν τροχιοδρόμων, αἱ δὲ γραμμαὶ τῶν σιδηροδρόμων, διασχίζουσιν αὐτὴν καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις. Ἡ ἀρχιτεκτονικὴ εἶναι ὅλως ἰδιόρρυθμος· τόσα σχέδια ἀρχιτεκτονικὰ ὑπάρχουσιν, ὅσαι καὶ ἀτομικαὶ ἀντιλήψεις. Αἱ ἰδιωτικαὶ οἰκίαι εἶναι ἀναπαυτικώταται, παρέχουσαι πάσας τὰς δυνατὰς ἀνέσεις. Τὸ κλίμα τῆς πόλεως ἀνώμαλον καὶ ὅλως τοπικόν, οἱ ἐπικρατοῦντες δ' ἄνεμοι εἶναι οἱ ἀπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ ἀνατολικοί, πάντοτε ψυχροὶ τὸν χειμῶνα, διότι ὁ χαρακτήρ τῆς διαρθρώσεως τῆς Ἠπείρου καθιστᾷ ἀδύνατον τὴν σύγκρασιν τῶν ἀνέμων· ἐντεῦθεν καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ πνέοντες ἄνεμοι εἶναι θερμότατοι καὶ πνιγγοὶ κατὰ τε τὸν χειμῶνα καὶ τὸ θέρος. Τὰ προάστεια τῆς πόλεως εἶναι θαυμάσια, κατάρρυτα καὶ κατάφυτα, σκιαζόμενα ὑπὸ πυκνοφύλλων δασῶν. Ἀπέραντοι ἐκτάσεις διαχωρίζουσαι τὰς κωμοπόλεις ἀπὸ τὴν πρωτεύουσαν συντέμνονται διὰ τῶν πυκνῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν, ἐκάστη κωμόπολις εἶναι διωργανισμένη μετ' αὐτὸ σύστημα τῶν σχολείων, δημοσίων βιβλιοθηκῶν, συλλόγων καὶ λεσχῶν γυναικῶν, γυμναστηρίων, ἐκκλησιῶν, νοσοκομείων κλπ., τὰ δὲ διδασκα-

λεῖα καὶ τὰ πανεπιστημιακὰ Κολλεγεῖα τῶν γυναικῶν εἶναι ἐσπαρμένα εἰς θελκτικὰς ἐξοχὰς ἀποστάσεων 100 καὶ 150 μιλίων, μέγιστα, εὐρυχωρότατα, πλούσια, τέλεια εἰς τὸ εἶδος αὐτῶν μὲ χιλιάδας χιλιαμέτρων γαιῶν πρὸς τὰς ἀνάγκας τῶν φοιτησῶν, μὲ λίμνας καὶ ποταμούς πρὸς ἵππασίαν, ἀμαξοδρομίας, κωπηλασίας καὶ λεμβοδρομίας τῶν εὐτυχῶν ἐκείνων Σιλιφίνων καὶ Ἀμαζόνων τῶν ὁποίων δὲν δύναται τις νὰ λάβῃ ἰδέαν εἰμὴ ζῶν μεταξὺ αὐτῶν καὶ λαμβάνων μέρος εἰς τὰς ἐκδρομὰς καὶ διασχύσεις.

Ἡ θέσις τῆς Βοστώνης πρὸς τὰς λοιπὰς πόλεις τῶν ἄλλων πολιτειῶν, εἶναι ἡ αὐτὴ τὴν ὁποίαν κατεῖχον αἱ παλαιαὶ Ἀθηναὶ ἐπὶ τῆς καλῆς ἐποχῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ βίου, πρὸς τὰς λοιπὰς ὁμοσπόνδους πόλεις καὶ χώρας. Εἶναι οὕτως εἰπεῖν ἡ Ἀκαδημία ἐν ἣ διαμορφοῦνται αἱ πολιτικά, θρησκευτικαὶ καὶ φιλολογικαὶ ἰδέαι, ὧν σκοπὸς εἶναι ἡ ἠθικὴ καὶ θρησκευτικὴ διάπλασις τῶν λαῶν. Ἐν τῇ πόλει ταύτῃ εἶναι συγκεντρωμένοι οἱ ἀληθεῖς τῶν γραμμάτων τοῦ ἠθικοῦ καὶ καλλιτεχνικοῦ βίου ἀριστοκράται, ἅπασαι δὲ αἱ λοιπαὶ πολιτεῖαι, καίπερ ἐλεύθεροι εἰς τὴν διακανόνισιν τοῦ βίου αὐτῶν, μετ' εὐλαθείας ἀκολουθοῦσι τὸ βιωτικὸν πρόγραμμα τῶν κατοίκων τῆς πόλεως ταύτης τῆς ὁποίας αἰσθητοποιεῖται σύμπας ὁ βίος ἐν τῇ πανεπιστημιακῇ πολίχνῃ αὐτῆς, τῇ Κανταβριγία. Μόνον ἐκεῖνος ὅστις δυνηθῆ νὰ φιλοξενηθῆ ἀδελφικῶς ἐν ταῖς ἐστίαις αὐτῶν, νὰ λάβῃ μέρος εἰς πᾶσαν γενομένην ἐνέργειαν εἰς τὰ κέντρα τῶν γραμμάτων, τῶν Συλλόγων καὶ τῶν Ἑταιριῶν, νὰ πολιτειογραφηθῆ ἐν ταῖς Λέσχαις, τὰ Ἀθήναια, καὶ ταῖς βιβλιοθήκαις τῆς πόλεως, νὰ παρακαθῆσθαι εἰς δημοσίας τελετὰς καὶ οἰκογενειακὰ γεύματα, νὰ παρακολουθῆσθαι δὲ τὴν ἐργασίαν τῶν πολυπληθῶν αἰρέσεων ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, καὶ τέλος νὰ εἰσέλθῃ, ὡς κάτοικος, ἐντὸς νοσοκομείων, φρενοκομείων, φυλακῶν καὶ παιδευτηρίων, ἔχων τὸν ἀπαιτούμενον χρόνον πρὸς μελέτην σπουδαίαν, δύναται διὰ τῆς Βοστώνης νὰ γνωρίσῃ ἀπάσας τὰς λοιπὰς πόλεις τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν καὶ σύμπαντα τὸν βίον τῶν ἐν αὐταῖς, πλὴν τῆς ἐφηρμοσμένης ἐπιστήμης εἰς τὴν βιομηχανίαν, τῆς ὁποίας τὴν πρωτοβουλίαν καὶ τὴν ἡγεμονίαν κρατοῦσι δύο μέγιστα καὶ γιγάντια πόλεις, αἱ πόλεις τοῦ σιδήρου καὶ τῶν λίθων ἢ τοῦ Chicago καὶ τῆς Νέας Ὑόρκης. Αἱ πόλεις αὗται δὲν εἶναι καθαρῶς Ἀμερικανικαί, εἶναι διεθνεῖς. Ἐντεῦθεν ἐνοῦντες τὴν Βοστώνην μετὰ τῆς Νέας Ὑόρκης καὶ τοῦ Chicago, ἔχομεν τὴν ἐκπληκτικὴν καὶ ἐπιβλητικὴν εἰκόνα τοῦ βίου τῶν στρατευομένων τούτων κατοίκων τοῦ νέου κόσμου καὶ τοῦ νέου πολιτισμοῦ.

Τὴν πρώτην ἐν Βοστώνῃ Κυριακὴν προσεκλήθημεν εἰς γεῦμα ὑπὸ τῆς συζύγου τοῦ πρῶην διοικητοῦ τῆς πολιτείας Μασσαχουσέτης. Ὅταν εἰσῆλθον εἰς τὴν αἴθουσαν συνοδευομένη ὑπὸ τῆς σοφῆς φίλης μου, οἱ συνδαιτημόνες εἶχον ἤδη πάντες προσέλθει, καὶ μετ' ὀλίγον ἠγγέλθη τὸ γεῦμα. Συνειθισμένη εἰς τὴν διασκευὴν τῆς τραπέζης τῶν Ἀγγλων, πείραν ἔχουσα τῶν ἐπιτραπέζιων σκευῶν τῶν Γάλλων, ἐνόμιζον ὅτι ἡμῖν ἰκανῶς παρεσκευασμένη νὰ παρακολουθήσω τὰς ἐπιτραπέζιους συνηθείας καὶ τῶν Ἀμερικανῶν φίλων μου. Ἄλλ' ἠπατώμην δεινῶς, διότι τοιοῦτον ἦτο τὸ πλῆθος τῶν σκευῶν, σκυφίων, ἐκπωμάτων, δοχείων, τρυβλίων καὶ ὑποσκυφίων τῶν ὁποίων ἡ χρῆσις εἰς ἐμὲ ἦτο πάντῃ ἄγνωστος, ἃν καὶ πολλάκις εἶχον προηγουμένως παρευρεθῆ εἰς γεύματα ξένων, ὥστε ἐπρόσμενον νὰ ἴδω τοὺς ἄλλους τρώγοντας διὰ νὰ διδαχθῶ τί ἔπρεπε νὰ πράξω. Ἀπώλεσα τὸ πλεῖστον μέρος τῆς εὐχαριστήσεως, ἵνα μετὰ προσοχῆς ἀκολουθήσω τὰς τῆς τραπέζης ἐθιμοταξίας, ὅθεν πλὴν τοῦ ἐκ χελώνης ῥουφήματος πάντα τὰ λοιπὰ μοὶ ἐφαίνοντο παλίνια ἐπιτραπέζια μὲ τὰ ὁποῖα διασκεδάζουσι τὰ κοράσια παίζοντα ἢ μιμούμενα τοὺς μεγάλους, καθέσον εἰς τὴν διηνεκῆ μετατόπισιν καὶ κίνησιν τῶν τρυβλίων, τῶν ἐκπωμάτων καὶ τῶν λοιπῶν σκευῶν, ἐχάνετο ἡ ἰδέα τῆς τροφῆς. Δύο πράγματα διεκρίνοντο κατέχοντα μόνιμον θέσιν ἐπὶ τῆς τραπέζης, αἱ ἀνθοδέσμαι τῶν συνδαιτημόνων, αἱ ὁποῖαι ἦσαν πλουσίως καὶ φιλοκάλως συντεταγμέναι, καὶ τὸ μέγα ἐθνικὸν δοχεῖον τοῦ πάγου διὰ τοῦ ὁποίου πυκνῶς ἐπληροῦντο τὰ ποτήρια. Ὁ οἶνος τὸ ἀπαραίτητον στοιχεῖον τῶν γευμάτων καθ' ἡμᾶς, ἐν δεινῇ ἀσφυξίᾳ ἐκρατεῖτο ἐγκλειστος ἐντός μικροσκοπικῆς φιάλης, οὐδεὶς δὲ τούτου ἔκαμε χρῆσιν. Ἦγνόουν τότε, ὅτι οἱ πλεῖστοι τῶν κατοίκων τῆς Βοστώνης ἦσαν μέλη τοῦ τῆς ἐγκρατείας Συλλόγου τοῦ ὁποίου συμμετεῖχε καὶ ἡ σεβαστὴ οἰκοδέσποινα. Τὰ ἐδέσματα ἦσαν πλούσια, τὰ ἐπιδόρπια ἄφθονα καὶ ποικίλα καὶ τὰ ὀπωρικὰ ὄρωα καὶ εὐχρημα μεταξὺ τῶν ὁποίων διεκρίνοντο σταφυλῶν μόνον τρία εἶδη. Καὶ ταῦτα μὲν τὰ τοῦ γεύματος, ἐκεῖνο ὅμως ὅπερ ἦτο ἀξιοπαρατήρητον δι' ἐμὲ ἦτον ὁ χαρακτήρ τῶν συνδαιτημόνων. Ἐκ δεξιῶν τῆς οἰκοδεσποίνης ἐκάθητο γυνὴ πρεσβυτίς, ὑψηλὴ τὸ ἀνάστημα, μεγαλοπρεπῆς τὴν περιβολὴν, μ' ἐμβριθῆς καὶ γελόεν τὸ μέτωπον, λευκὴν τὴν κόμην καὶ φιλομειδῆς τὸ στόμα, τῆς ὁποίας ἡ φωνὴ δὲν μετεῖχε τῆς μονοτονίας τῆς φωνῆς τῶν λοιπῶν. Ἦτο γλυκεῖα, ἐναρμόνιος καὶ μουσικῆ. Ἦτο ἡ κυρία Agassis ἢ Διευθύντρια τοῦ Πανεπιστημίου τῶν γυναικῶν, ἐν Κανταβριγίᾳ, τῆς ὁποίας ὁ υἱὸς δι' ἰδίας δαπάνης συνέστησε καὶ συντηρεῖ τὸ

φυσιολογικὸν Μουσεῖον, διαθέτων κατ' ἔτος 15 καὶ 20 χιλιάδας δολλαρίων πρὸς τελειοποίησιν καὶ συμπλήρωσιν αὐτοῦ. Ἄντικρυ αὐτῆς ἐκάθητο γυνὴ μεσήλιξ μὲ ἔκφρασιν ἔκτακτον ἀγνότητος καὶ ἀγιασμοῦ, τὸ βλέμμα ἤρεμον καὶ ἐμβριθές, σιωπηλὴ καὶ μετριόφρων, ἐπὶ τοῦ μετώπου τῆς ὁποίας ἐφαίνετο κόσμος ὄλος ἰδεῶν ἐσωτερικοῦ βίου ἀποκαλυπτόμενος. Ἡ γυνὴ αὕτη ἐθυσίασε τὸν μέγαν αὐτῆς πλοῦτον καὶ τὴν θερμὴν αὐτῆς καρδίαν καὶ ἅπαντα τὸν χρόνον εἰς σύστασιν καὶ διατήρησιν ἐπὶ πολλὰ ἔτη 40 νηπιαγωγείων διὰ τὰ τέκνα τοῦ λαοῦ, ἅτινα διηύθυνεν εὐδοκιμώτατα καὶ διὰ τῶν θυμασιῶν αὐτῶν ἀποτελεσμάτων, ἐπεβλήθη ἐπὶ τῆς πολιτείας τοῦ τόπου καὶ ἐγένοντο ταῦτα δημόσια. Οὐδέποτε θὰ λησμονήσω τὴν ἐμπνευσμένην ἐκείνην μορφήν τῆς κυρίας Chaw τῆς μητρὸς ταύτης τῶν τέκνων τοῦ λαοῦ. Παρ' αὐτῇ δίδυμος ἀδελφῆ, ἐκάθητο ἡ κυρία Hinkson, ἥτις μετριοφρονέστατον διάγουσα βίον καὶ ἀπλούστατα ἐνδεδυμένη, πολλοὺς ἐξηπάτα, ἐνῶ ἐπὶ κεφαλῆς ἦτο μεγάλου ἔργου καὶ σκοποῦ. Εὐτυχήσασα νὰ συζευχθῆ ἄνδρα φιλόμουσον καὶ ἰδεῶν κοινωνικῶν ὑψηλῶν, ἀνέλαβε μετ' αὐτοῦ τὴν μουσικὴν ἀνατροφὴν τῶν κατοίκων τῆς Βοστώνης καὶ τὴν διαπαιδαγώγησιν τοῦ ὄρθου μουσικοῦ αἰσθηματος αὐτῶν. Πρὸ δεκαετίας περίπου διατηρεῖ ἰδίαν αἰθουσαν συναυλιῶν εἰς ἣν ἀνέτως κάθηται 4,000 ἄνθρωποι, ὑπηρετοῦνται δ' ἐν αὐτῇ ἅπαντες οἱ κανόνες τῆς ἀκουστικῆς. Διατηρεῖ ὀρχήστραν ἐξ 72 ἀρίστων καλλιτεχνῶν τῆς Εὐρώπης, στρατολογουμένων κατὰ καιροὺς ἐκ τῶν μεγάλων μουσικῶν πόλεων τῆς Γερμανίας καὶ Ἰταλίας, δαπανῶσι δὲ οἱ σύζυγοι πρὸς συντήρησιν τῶν συναυλιῶν τούτων 100—150 χιλιάδας φράγκων, παρευρισκόμενοι τακτικῶς εἰς τὰς παρασκευὰς τῶν μεγάλων κλασικῶν ἔργων καὶ βοηθοῦντες τὸν διευθύνοντα τὴν ὀρχήστραν. Παρευρέθην εἰς τέσσαρας συναυλίας, μετηρσιώθην εἰς κόσμους ἀνυπάρκτους καὶ ἔμεινα ἔκθαμβος διὰ τὴν τελειότητα καὶ τὴν ἀκρίθειαν τῆς ἐκτελέσεως μεγάλων καὶ ἐξόχων μουσουργημάτων, τῆς «Δημιουργίας» (Création) τοῦ Haydn, τοῦ «Μεσία» τοῦ Handel, Te deum τοῦ Berliozο καὶ τοῦ «Μωϋσέως» τοῦ Rossini, ὅτε ἡ μὲν ὀρχήστρα συνέκειτο ἐξ 72 ἀνδρῶν, 120 δὲ γυναῖκες, ἄνδρες καὶ παιδιά ἀπετέλουν τὸ χορικὸν μέρος. Ὅταν ἠθέλησα νὰ συγχαρῶ αὐτοὺς διὰ τὸ μέγα τοῦτο ἔργον, μὲ ἀπέτρεψαν αἱ φίλαι μου, ἐπειδὴ ἐφρόνουν, αἱ μεγάλαι αὐταὶ καρδίαι, ὅτι οὐδὲν ἄλλο ἢ τὸ καθῆκον αὐτῶν ἐξεπλήρου πρὸς τὴν πατρίδα. Οὕτως ἐλάβανον καὶ μεγάλην ἰδέαν τῆς φιλοπατρίας τῶν Ἀμερικανῶν.

Ἄπέναντί μου εἶχε τὴν θέσιν τῆς ἄλλῃ γυνῆ, μᾶλλον εὐτραφῆς, με-

τρίου ἀναστήματος, ἀπέριπτος εἰς τὴν περιβολὴν, μὲ ζωηρὸν καὶ εὐκίνητον τὸ βλέμμα, φέρουσα βαθείας αὐλακὰς ἐπὶ τοῦ μετώπου, βίου ἐν γένει ἐνεργοῦ καὶ ἐμβριθοῦς. Ἦτον ἡ κυρία Durand σύζυγος τοῦ ἰδρυτοῦ καὶ ἰδιοκτητοῦκατ' ἀρχὰς τῆς μεγάλης πανεπιστημιακῆς σχολῆς τῶν γυναικῶν, τοῦ Wellesley, ὑπὲρ τοῦ ὁποίου εἶχε πρακαταβάλλει 10 ἑκατομμύρια δολλαρίων καὶ γαίας ἀπεράντους μὲ λίμνην μεγίστην καὶ ἀπέραντα δάση. Εἶναι πρόεδρος τοῦ Χριστιανικοῦ Συλλόγου τῶν νεαρῶν γυναικῶν τῆς Βοστώνης, ταμίας τοῦ Wellesley, ἔχει δὲ καθιερώσει ἅπαντα αὐτῆς τὸν χρόνον εἰς φιλανθρωπικὰ ἔργα. Καίπερ ἀτοχος μεγάρων, κατοικεῖ εἰς μικρὸν οἶκον διὰ νὰ οἰκονομῇ χρόνον πρὸς τὰ ἄπειρα φιλανθρωπικὰ ἔργα αὐτῆς. Ἀπέναντι τοῦ οἰκοδοσπότητος εἰς τὴν τετάρτην τῆς τραπέζης πλευρᾶν, ἐπεβάλλετο ἄλλη γυνὴ εἰς τὰ πρόθυρα τῆς πρεσβυτικῆς ἡλικίας, ὑψηλὴ τὸ ἀνάστημα, μεγαλοπρεπῶς καὶ πλουσιῶς ἐνδεδυμένη, πλουσία εἰς τὰς ἰδέας καὶ εἰς τοὺς λόγους, καλοκάγαθος εἰς τοὺς τρόπους καὶ τὴν συμπεριφορᾶν, μὲ βλέμμα ἀστραπηόλον καὶ γοργόν, ζωηρὰ καὶ εὐκίνητος· ἦτον ἡ κυρία Hemenway, ἡ προστάτις τοῦ μεγάλου ἀρχαιολογικοῦ ἔργου τῶν ἀνασκαφῶν τῆς Ὀριζόνης, πρώτη ἀναλαβοῦσα καὶ τὴν πρωτοβουλίαν καὶ τὴν δαπάνην τῶν ἀνασκαφῶν ἐπὶ τῶν ἀρχαίων μνημείων τῶν Juni ἐν ταῖς Pueblans (περιληπτικαῖς κατοικίαις), εὐροῦσα δὲ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἄνδρα σοφόν, ζήσαντα πενταετίαν ὄλην μεταξὺ τῶν Gagas, τῶν Juni, καὶ μυηθέντα τῶν μυστηρίων τῆς πνευματολατρείας τῆς ἀρχαίας ἐκείνης καὶ ἐκλιπούσης φυλῆς. Ὁ Conchin νεαρὸς ἀνὴρ πεπαιδευμένος, θαυμασίας ἔκαμεν ἀνακαλύψεις κατὰ τὰς ἀρχαιολογικὰς αὐτοῦ ἀνασκαφὰς μεταξὺ τῶν ἀφανῶν ἐκείνων ἐρειπίων, πόλεων μεγάλων ἐν αἷς ἀφῆκαν ἴχνη τῆς διαβάσεως αὐτῶν λαοὶ πρὸ χιλίων καὶ δύο χιλιάδων ἐτῶν. Ἡτύχησα νὰ ἀκολουθῆσω τὰς ἐν τῇ φιλοκάλῳ αἰθούσῃ τῆς κυρίας Hemenway διαλέξεις τοῦ ἀνδρός, εἶδον ἐπὶ εἰκόνων φωτογραφημένων θαυμασία ἔργα τῆς ἀρχαίας ἐκείνης τέχνης, ἅτινα πολλὴν ἔχουσι τὴν σχέσιν πρὸς τὰ ἡμέτερα Μηκωναῖα καὶ ἐμελέτησα ὑπὸ τὰς ὀδηγίας αὐτοῦ ἐν Οὐασινγκτῶνι εἰς τὸ ἐθνικὸν μουσεῖον Σμισθόνειον τὴν ἱερογλυφικὴν, οὕτως εἰπεῖν, καὶ εἰκονικὴν γραφὴν ἐπὶ μεγάλου βωμοῦ καὶ ἐπὶ ἄλλων λίθων. Δίκαιον ἦτο ν' ἀναφωνήσω, πόσον ὀλίγον γνωρίζομεν ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι τοῦ Ἀνατολικοῦ ἡμισφαιρίου τὸν κόσμον τοῦ Δυτικοῦ, καὶ πόσον ἀτελῶς περιγράφουσι τοῦτον οἱ περιηγηταὶ καὶ οἱ γεωγράφοι!

Πρέπει νὰ προσθέσω εἰς τὴν λαμπρὰν ταύτην ἀνοδοδέσμη τῶν συνδαιτημένων καὶ τὴν φίλην μου Ἰουλίαν Χάου τὴν ὁποίαν δι-

καίως εξέλεξαν αἱ σοφαὶ γυναῖκες τῆς Νέας Ἀγγλίας ὡς ἰσόβιον πρόεδρον αὐτῶν, διότι δι' αὐτῆς καὶ τῶν προσπαθειῶν αὐτῆς συν-εστήθησαν ἀπὸ εἰκοσαετίας Σύλλογοι καὶ λέσχαι γυναικῶν τῶν ὁποίων σκοπὸς εἶναι ἡ ἀνύψωσις καὶ τελειοποίησις τοῦ γυναικείου φύλου καὶ δι' αὐτῆς ἡ ἠθικοποίησις καὶ βελτιώσεις τοῦ λαοῦ. Ἡ γυνὴ αὕτη ἡ διακρινομένη ἐπὶ ἐκτάκτω φιλελληνισμῷ, θεωρεῖται ἡ συνεκτικὴ δύναμις τῶν σωματείων τούτων, ὁ δὲ βίος αὐτῆς εἶναι ἀφιερωμένος εἰς ὀμιλίας καὶ διαλέξεις, τῶν ὁποίων αἱ πλεῖσται τοσαύτης μετέχουσιν ἐξάρσεως καὶ ἐμπνεύσεως, ὥστε δικαίως δύναται τις νὰ ἀποκαλέσῃ αὐτὰς Ποίη-σιν. Τὸν χρόνον καθ' ὃν ηὔτυχον νὰ ζήσω ὑπὸ τὴν στέγην αὐτῆς, πᾶ-σαν σχεδὸν ἐσπέραν ἦτο προσκεκλημένη εἰς Σύλλογον ἢ Λέσχην γυ-ναικῶν, πάντοτε ἐτοίμη ἔχουσα καὶ διάλεξιν ἀνάλογον. Παρευρέθην εἰς πολλὰς ἐκ τῶν διαλέξεων τούτων καὶ ἐν πολλοῖς συλλόγοις ἠναγκάσθην ἐκ φιλοτιμίας ἐθνικῆς, νὰ λάβω μέρος καὶ εἰς τὰς συζητήσεις αὐτῶν, δὲν θέλω δὲ ποτὲ λησμονῆσαι τὴν ἐσπέραν ἐκείνην καθ' ἣν ἐντὸς αἰθούσης με-γίστης, ἐνώπιον ἀπείρου πλήθους ἀκρατῶν ἐξ ἀμφοτέρων τῶν φύλων, ἠρμήνευσεν ἡ σοφὴ αὕτη καὶ ἀκούραστος γυνὴ πολλὰ χωρῖα τῆς πολι-τείας τοῦ Πλάτωνος σχετιζόμενα πρὸς τὴν ἀληθῆ πορείαν τῶν κοινω-νιῶν. Πολλὰ καὶ σοφὰ ἐλέχθησαν, προσεκληθῆν δὲ καὶ ἐγὼ νὰ ἐρμη-νεύσω ἰδέας τινὰς Πλατωνικάς, σχετιζόμενας πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν τέ-χνην. Δὲν εἶναι τοῦ παρόντος ἔργον, νὰ ἀναγράψω τί περὶ αὐτῶν.

Μεταξὺ τοιούτων συνδαιτηγμένων καὶ αἱ συζητήσεις ἡμῶν ἦσαν ποικίλαι καὶ σπουδαῖαι, ἐκ τούτων δὲ πολλὰ ἐποριζόμενα πορίσματα, βοηθοῦντά με εἰς τὴν συνέχειαν τῶν ἐν Ἀμερικῇ μελετῶν μου. Ἐφε-ξῆς ἐπὶ μῆνα ὅλον συνεχῶς προσκαλουμένη εἰς σωματεῖα ἐτιμήθην διὰ τοῦ τίτλου ἐπιτίμου μέλους 15 Συλλόγων καὶ Ἐταιριῶν, πλεῖσται δὲ ἐδόθησαν ἐσπερίδες τὰς ὁποίας ἐν Ἀμερικῇ καλοῦσι receptions, δύο ἐκ τῶν ὁποίων παρέμειναν ἀξιωμαθημόνευτοι, διότι ἐγένοντο ἐντὸς τῶν σπουδαστηρίων τῶν μεγαλειτέρων καλλιτεχνῶν γυναικῶν ζωγράφων καὶ γλυπτῶν. Ἐπεσκέφθην τὸ ὅλον περὶ τὰ 32 φιλανθρωπικὰ σωματεῖα, παρευρέθην εἰς τὰς τακτικὰς καὶ ἐκτάκτους αὐτῶν συνεδριάσεις καὶ ἐθαύμασα τὸν ἀκαταπόνητον ζῆλον καὶ τὴν ἀνυπόκριτον εὐσέβειαν τῶν γυναικῶν.

Γεύματα πυκνά, δεῖπνα φιλικὰ, ἐσπερίδες σωματείων, ὀμιλίας καὶ διαλέξεις κατ' ἐπίμονον παράκλησιν τῶν φίλων, διεδέχοντο ἄλληλα, μεταξὺ τῶν ὁποίων δίκαιον εἶναι νὰ ἀναφέρω τὴν ἐσπερίδα τὴν δοθεῖσαν μοι εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Βοστώνης ὑπὸ 400 νεανίδων φοιτητριῶν,

αἵτινες μετ' ἐνθουσιασμοῦ καὶ ἀγάπης εἰς ἐνθύμησιν τῆς ἐσπέρας, διεμοίραζον μεταξὺ τῶν τὰ ἄνθη μεγίστης ἀνθοδέσμης, ἣν μοι εἶχον προσφέρει. Κατὰ παράκλησιν τοῦ διευθυντοῦ ὠμίλησα πρὸς αὐτάς τότε περὶ τῆς γνησίας προφορᾶς τῆς τε ἀρχαίας καὶ τῆς λαλουμένης Ἑλληνικῆς.

* * *

Ἐνῶ οὕτω διηρχόμην τὰς ἐσπέρας καὶ τὰς ὥρας τῶν ἐστιάσεων, κατὰ τὸν ἄλλον τῆς ἡμέρας χρόνον, καίπερ πολυετῆ ἔχουσα πείραν τῆς παιδαγωγίας καὶ τῆς διδασκαλίας, ὡς παιδίον ἀπλήστως ἐμελέτων καὶ ἐσπούδαζον ζητήματα καινοφανῆ εἰς ἐμὲ ἐν τῇ Περικινῇ σχολῇ τῶν ἀομμάτων. Εἶναι ἀδύνατον νὰ κατανοήσωμεν ἡμεῖς ἐνταῦθα τὸ παιδαγωγικὸν ὕψος τῆς σχολῆς ταύτης καὶ τὸν χαρακτήρα τῆς ὑψηλῆς καὶ ἀγνῆς φιλανθρωπίας τῆς ὁποίας δεικτικὸς ἐπιβλητικὸς εἶναι αὐτὸ τὸ τῆς παιδείσεως πρόγραμμα τῶν ἀομμάτων παίδων καὶ παρθένων. Διὰ τοῦ προγράμματος τούτου κατώρθωσεν ὁ ἐπιστήμων καὶ φιλόανθρωπος Χάου, ὁ ὄργανωτὴς τῆς σχολῆς ταύτης, ὁ ὑψώσας διὰ τῆς ἀκαταπονήτου αὐτοῦ ἐργασίας εἰς οὐράνια ὕψη τὸν Πέρικιν τὸν ὑδροτῆν τῆς σχολῆς, νὰ καταστήσῃ τοὺς ἀομμάτους ἴσους καὶ ἀνωτέρους τῶν ἐχόντων τὴν ὄρασιν. Εἶπεν «ὁ ἀόμματος παῖς, πρέπει ὡς ἠθικὸν καὶ διανοητικὸν πλάσμα νὰ ἀπολαύῃ πάντων τῶν ἀγαθῶν τῆς παιδείσεως καὶ ἀγωγῆς καὶ νὰ λησμονῇ τὴν στέρησιν τοῦ πολυτίμου φωτὸς τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ!» καὶ διέγραψε τὸ πρόγραμμα τῆς σχολῆς ταύτης, ὅπερ εἶναι πολὺ ἀνώτερον καὶ πολὺ τελειότερον, περιεκτικώτερον καὶ πρακτικώτερον παντὸς προγράμματος παιδευτικοῦ ἔν τε τῇ γηραιᾷ Εὐρώπῃ καὶ ἐν τῇ Ἀμερικῇ. Συνάψας ὁ μέγας οὗτος νοῦς τὰς ἀρχὰς τοῦ Πλάτωνος καὶ Ἀριστοτέλους καὶ ἀσπασθεῖς οὐχὶ ὡς ἀντιθέτους ἀρχάς, ἀλλ' ὡς συμπληρωτικὰς ἀλλήλων «οὐδὲν ἐν τῇ αἰσθήσει ὁ μὴ πρότερον ἐν τῷ νῷ» τοῦ Πλάτωνος, καί, «οὐδὲν ἐν τῷ νῷ ὁ μὴ πρότερον ἐν τῇ αἰσθήσει» τοῦ Ἀριστοτέλους, ἠδυνήθη νὰ ἀνέλθῃ εἰς τὰς ὑψίστας βαθμίδας τῆς παιδαγωγικῆς ἐπιστήμης, διὰ μὲν τῆς αἰσθήσεως ἐξεγείρων ἐν τῇ ψυχῇ τῶν ἀομμάτων παίδων ἰδέας καὶ γνώσεις ὑψηλοτέρων κόσμων, διὰ δὲ τῶν ἐμφύτων, οὕτως εἶπεῖν, ἰδεῶν ἐξακριβῶν καὶ καθαρῶς ὀρίζων τὸ σχῆμα καὶ τὸ πρᾶγμα τοῦ αἰσθητοῦ κόσμου. Οὕτως ἠδυνήθη νὰ ὑπερικήσῃ προσκόμματα ἀνυπέβλητα σχεδόν, μελετῶν δὲ διηνεκῶς καὶ παρακολουθῶν τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ὑπὸ τῆς φύσεως ἠδικημένων πλασμάτων νὰ παρασκευάσῃ νέους καὶ νέας πρὸς διαπαιδαγώγησιν οὐχὶ τῶν ἀομμάτων μόνον, ἀλλὰ

καὶ αὐτῶν τῶν ὀρώντων. Ἐγνώρισα πολλοὺς διδασκάλους ἐργαζομένους εἰς τὰς οἰκογενείας καὶ τὰ σχολεῖα μετ' ἀπαραμίλλου ἐπιτυχίας: διδασκάλους τῆς φιλολογίας, τῆς ἱστορίας, τῆς φυσικῆς ἱστορίας, τῆς μουσικῆς ὀργανικῆς τε καὶ φωνητικῆς, τῆς γυμναστικῆς, ἐθαύμασα δὲ παιδαγωγὸν γυναικᾶ τελειόφοιτον τῆς σχολῆς ταύτης, ἥτις ἔλυσε τὸ μέγιστον τῶν παιδαγωγικῶν καὶ φιλοσοφικῶν προβλημάτων, ἐκπαιδεύουσα κόρη τυφλῆν, κωφῆν καὶ ἄλαλον, ἥτις σήμερον εἶναι τὸ ἀντικείμενον τῆς ὑψηλῆς μελέτης καὶ τοῦ θερμοῦ ἐνδιαφέροντος τῶν μεγάλων παιδαγωγῶν τοῦ τε παλαιοῦ καὶ τοῦ νέου κόσμου. Πιστὴ τῶν ἀρχῶν τοῦ σοφοῦ Χάου ἀκόλουθος, μελετήσασα πάντα τὰ ἔργα τῶν μεγάλων τῆς Εὐρώπης παιδαγωγῶν, ἡ σοφὴ Sollivan ἠδυνήθη νὰ εὕρῃ δίοδον πρὸς τὴν ψυχὴν τῆς Hélène Celler διὰ μόνης τῆς ἀφῆς καὶ νὰ κατορθώσῃ τὴν ἀποκεχωρισμένην ταύτην ἐκ τοῦ κόσμου καὶ πεφυλακισμένην οὕτως εἰπεῖν ψυχὴν, ὑπερνικῶσα τὰ ἀνυπερέβλητα ταῦτα τῆς φύσεως προσκόμματα, νὰ καταστήσῃ πρόσωπον ζῶν, μετέχον παντός βίου πνευματικοῦ, διανοητικοῦ καὶ ἠθικοῦ. Εἶναι ὄντως μελέτης ἰδίας ἄξιον καὶ πραγματείας ὅλως εἰδικῆς ὁ βίος, ὁ χαρακτήρ καὶ ἡ δρᾶσις τῆς Hélène Celler διὰ τὴν ὁποίαν χρησιμεύει ἡ Sollivan ὡς γλῶσσα καὶ ἐπικοινωνία πρὸς τὸν ἔξω κόσμον. Ἡμέρας ὅλας καὶ ὥρας συνεχεῖς, ἐν κατανύξει καρδίας παρηκολούθουν τὴν τε διδασκαλίαν καὶ τὸν βίον τοῦ θαυμαστοῦ τούτου πλάσματος, τοῦ ὁποίου τὸ ὅλον σῶμα εἶναι ἔκφρασις καὶ γλῶσσα τοῦ ἐσωτερικοῦ βίου, πνεῦμα ἀληθῶς δαιμόνιον, κατατιβάζον εἰς τὸν αἰσθητὸν κόσμον ἐκ τοῦ κόσμου τῶν πρωτοτύπων ἰδεῶν, ἀντιλήψεις καὶ εἰκόνας, ὅλως νέας, ἀγνάς, ὑψηλάς, ἀκριβεῖς καὶ καλλιτεχνικὰς, χρωματιζομένας θελκτικῶς ὑπὸ ἀγγελικῆς ἀγαθότητος.

Λυποῦμαι, ὅτι δὲν δύναμαι νὰ γράψω, ὅσα ἔπρεπε περὶ τῆς Hélène Celler διότι πολλὰ καὶ θαυμαστὰ ἠδύνατό τις ν' ἀναφέρῃ περὶ αὐτῆς. Ἡ κόρη αὕτη ἐνδεκαέτις σήμερον εἶναι κάτοχος πάσης τῆς ἐγκυκλίου παιδείσεως, ἔχει ἀλληλογραφίαν μετὰ σπουδαίων ἀνδρῶν, γράφει διηγήματα ὑπὲρ τῶν ἀομμάτων παιδῶν, δημοσιεύει περιγραφὰς εἰς περιοδικά, ὀμιλεῖ τὴν Γαλλικὴν καὶ γράφει αὐτὴν, κατάρθωσε δὲ διὰ τῶν ἰδίων ἔργων νὰ καταρτίσῃ κεφάλαιον ἰκανόν, ἐκ τῶν τόκων τοῦ ὁποίου ἀνέλαθε τὴν διατήρησιν καὶ παιδείουσι πτωχοῦ καὶ ἐγκαταλελειμένου νηπίου, τυφλοῦ, κωφοῦ καὶ ἀλάλου. Εἶναι συγκινητικώτατον θέαμα νὰ παρευρίσκηται τις πλησίον αὐτῆς, ὅταν παίζει μετὰ τῆς Edif Thomas, ἐπίσης τυφλῆς, κωφῆς καὶ ἀλάλου. Συνεκινούμην εἰς δάκρυα ὅταν ἐβλεπόν αὐτὰς νὰ παίζωσι μετὰς πλαγγόνας τῶν, συγκαταόμεναι διὰ τῶν

χειρῶν' διωχέτευον οὕτως εἰπεῖν διὰ τῶν δακτύλων αὐτῶν, ἢ μία εἰς τὴν καρδίαν τῆς ἄλλης τὰς ἰδέας, τοὺς πόθους, τὰ αἰσθήματα καὶ τὰς ἐλπίδας αὐτῶν ἀφώνως καὶ ἀταράχως.

Παρίστων αἱ δύο γραμμὴν ἠλεκτρικὴν τῆς ὁποίας ἡ ἐνέργεια εἰς τοὺς περὶ αὐτὰς ἦτον ὅλως ἀκατάληπτος, ἔπρεπε δὲ νὰ ἐγγίση τις τὴν χεῖρα τῆς ἐτέρας κατὰ τὴν γλῶσσαν αὐτῶν διὰ νὰ ἀντιληφθῆ τοῦ γινομένου. Πόσον θεῖα καὶ ὑψηλὴ εἶναι ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου! Πόσον ἰσχυρὰ καὶ ἀπαραίτητος ἡ ἀνάγκη τῆς τελειοποιήσεως τοῦ ἡθικοῦ πλάσματος, ἡ ἀληθῆς ἀνάγκη πρὸ τῆς ὁποίας ναυαγοῦσι πάντα τὰ κοινωνικὰ προσκόμματα καὶ τὰ φυσικὰ ἐμπόδια. Ἡ ψυχὴ ἔλαβεν ὑπὸ τοῦ Δημιουργοῦ τὸν τύπον τοῦ τελειοποιήσιμου, καὶ ἡ τελειοποίησις αὐτοῦ εἶναι δικαίωμα τὸ ὁποῖον οὐδεὶς ἐπὶ γῆς δύναται νὰ ἀφαιρέσῃ ἀπ' αὐτοῦ.

Ἐνθυμοῦμαι ἐσπέραν τινά, ὅτε εὐρισκόμην εἰς τὸ Διευθυντήριον τοῦ σχολείου, ἤκουσα συναυλίαν οὐράνιον τὴν ὁποίαν περιέβαλε τὸ μυστήριον τοῦ σκότους τῆς ἐσπέρας. Ἦτο τόσον ἐναρμόνιον τὸ ἐκτελούμενον μουσούργημα ὑπὸ πνευστῶν καὶ ἐντατῶν ὀργάνων συνοδευομένων ὑπὸ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ὀργάνου, ὥστε ὠρμησα πρὸς τὸν διάδρομον καὶ ἔσπευσα εἰς ἀναζήτησιν τοῦ δωματίου ὁπόθεν ἐξήρχοντο οἱ οὐράνιοι ἐκεῖνοι φθόγγοι· πλησιάσασα ἤνοιξα τὴν θύραν τῆς αἰθούσης τῶν συναυλιῶν καὶ ἐπὶ στιγμὰς παρέμεινα ἐν ἀληθεὶ ἐκπλήξει. Ἐντὸς αὐτῆς τριάκοντα ἢ τεσσαράκοντα νέοι μετὰ τοῦ διδασκάλου αὐτῶν εἰργάζοντο ἐν μέσῳ πυκνοῦ σκότους. Εἰς τὸν ἔχοντα τοὺς ὀφθαλμοὺς τὸ πρᾶγμα φαίνεται θαῦμα ἐπιβλητικὸν καὶ μυστηριῶδες, ἐκεῖνοι ὁμῶς δὲν εἶχον ἀνάγκην τοῦ φωτὸς τοῦ ἐξωτερικοῦ. Κόσμος μέγας ἐσωτερικοῦ φωτὸς καθωδήγει τὸ αἶσθημα καὶ τὴν ἐκτέλεσιν.

Πρώτην φορὰν ἐπὶ ζωῆς μου, ἐλάμβανον ἐκ τῶν πραγμάτων γινῶσιν τῆς ἀληθοῦς περὶ μουσικῆς ἀντιλήψεως. Τὸ πυκνὸν σκότος, ἡ παρουσία τόσων ἀομμάτων, ἡ θαυμαστὴ ἐκτέλεσις μουσουργήματος θρησκευτικοῦ μοι ἐπεβάλλοντο κατὰ τρόπον ὅλως παράδοξον καὶ πρωτοφανῆ. Εἰς πολλὰς παρευρέθην ἐφεξῆς συναυλίας διδομένας κατὰ πᾶσαν Πέμπτην, εἰς ἄσματα χορικὰ τῶν παρθένων, εἰς τὰς παραδόσεις ὄλων τῶν κλάδων τῆς φυσικῆς καὶ φυσικῆς ἱστορίας, παρεστάθην εἰς τὰ γυμνάσια αὐτῶν, παρηκολούθησα τὴν μελέτην τῆς μουσικῆς, ἔλαβον μέρος εἰς τὰ ἀφελῆ αὐτῶν παίγνια, καὶ ὁμολογῶ εἰλικρινῶς, ὅτι ἀπεκόμιζον ἐκάστοτε πορίσματα καὶ γνώσεις πολυτίμους τῆς παιδαγωγικῆς, τὰς ὁποίας μάτην ἀνεζήτησα ἐν τοῖς βιβλίοις τῶν μεγάλων παιδαγωγῶν, καὶ ἐν τοῖς σχολείοις τῶν πεπαιδευμένων κρατῶν.

Ἡ Περκίνειος σχολὴ ἔχει βιβλιοθήκην ἐκτύπων βιβλίων πλουσιωτάτην, ἐκ τῆς ὁποίας οὐδὲν ἔργον ἐλλείπει τῆς φιλολογίας τῶν πεπολιτισμένων ἔθνων, πλουσία εἰς ἀναγνωστικά βιβλία, εἰς μεταφράσεις τῶν μεγάλων ποιητῶν πάντων τῶν ἔθνων καὶ εἰς περιηγήσεις· διατηρεῖ ἴδιον τυπογραφεῖον ἐντὸς τῆς σχολῆς καὶ δαπανᾷ ποσὰ μεγάλα διὰ τὴν μεταφράζην κλασικὰ καὶ ἱστορικὰ ἔργα κατὰ τὴν ἐκτυπον στοιχειοθέτησιν τῶν βιβλίων τῶν ἀομμάτων.

Εἶναι πλουσία εἰς χάρτας γεωγραφικούς διὰ τοὺς ἀομμάτους, εἰς συλλογὴν βοτανικῆς, ζωολογίας καὶ ὀρυκτολογίας καὶ εἰς ὄργανα φυσικῆς τῶν ὁποίων πάντων κάμνουσι χρῆσιν καθ' ἑκάστην κατὰ τρόπον ὄντως θαυμασίον οἱ ἀόμματοι παῖδες καὶ οἱ ἀόμματοι διδάσκαλοι αὐτῶν. Ἐν γένει ἡ σχολὴ αὕτη εἶναι τύπος τελειότητος παιδαγωγικῆς ἐπιστήμης, δι' ἧς ἐλύθησαν καὶ λύονται τὰ δυσχερέστατα τῶν προβλημάτων, ἅτινα ὄνειροπόλησαν μεγάλοι τῶν αἰώνων ἄνδρες. Τὴν σχολὴν ταύτην διευθύνει σήμερον καὶ ἀπὸ δεκαετίας ὁ ἐπὶ θυγατρὶ γαμβρὸς τοῦ σοφοῦ Χάου, ἀνὴρ ἐπιστήμων καὶ φιλόσοφος, "Ἑλλην γνήσιος ὁ ἐξ Ἡπειροῦ Μιχαὴλ Ἀναγνωστόπουλος.

* * * *

Ἐπεθύμουν περιγράφουσα τὴν πόλιν τῆς Βοστώνης νὰ παράσχω εἰ δυνατόν πλήρη ἰδέαν τοῦ Ἀμερικανικοῦ βίου, ἀλλ' εἶναι τόσα πολλά, ὅσα εἶδον, ὥστε ἀδύνατον εἰς τὰς σελίδας τῆς «Ποικίλης Στοᾶς» νὰ διαλάβω νῦν οὔτε περὶ τῶν σχολείων οὔτε περὶ τῶν ἐκκλησιῶν καὶ αἰρέσεων τὰς ὁποίας ἐπεσκέφθην καὶ εἰς τὰς ὁποίας ἐκκλησιάσθην, οὔτε περὶ μουσείων, βιβλιοθηκῶν, τελετῶν, ἑορτῶν, συλλόγων καὶ εταιριῶν. Τοῦτο μόνον ἀναφέρω, ὅτι τὰ πάντα μοὶ ἦσαν ἀνοικτὰ καὶ ἡδυνάμην νὰ φοιτῶ ἐν αὐτοῖς ὅταν καὶ ὅπως ἤθελον. Ἡ μία φίλη μὲ παρέδιδεν εἰς χεῖρας τῆς ἄλλης, πανταχοῦ δ' εὗρισκον εὐγενῆ δεξίωσιν καὶ θερμὴν φιλοξενίαν καὶ ἀντίληψιν εἰς τὸ ἔργον μου. Πρὸς τὴν πληθὺν τῶν ἐργασιῶν μου εἶχον ἀνάγκην βιβλιοθήκης καταλλήλου ἐν ἧ' νὰ προμηθεύωμαι καὶ τὰς ἱστορικὰς καὶ κοινωνικὰς πηγὰς διὰ τῶν ὁποίων καὶ θεωρητικῶς καὶ πρακτικῶς ἡδυνάμην νὰ ἐπικυρῶ, ὅσα ἐβλεπον καὶ ἤκουον. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον μοὶ ἐχορήγησεν ἀνὴρ λόγιος, ὁ βιογράφος τοῦ μεγάλου φιλανθρώπου καὶ ἐλευθερωτοῦ τῶν Μαύρων τῆς Ἀμερικῆς Samner τὸ ἀτομικὸν αὐτοῦ εἰσιτήριο εἰς τὸ Ἀθήναιον, τοῦ ὁποίου ἀπετέλει μέλος. Προσῆλθον εἰς τὴν πρότυπον ταύτην καὶ θαυμασίως ὀργανισμένην βιβλιοθήκην τῆς ἀριστοκρατίας τῶν γραμ-

μάτων, ἔνθα αἰθουσαι μέγιστα μετὰ πάσης ἀναπαύσεως παρέχουσι, πάντα τὰ ἀναγκαῖα μέσα πρὸς μελέτην καὶ σημειώσεις. Ἡ βιβλιοθήκη αὕτη διηρημένη εἰς ἀκτῖνας κατ' ἐπιστήμην καὶ θρησκευτικὰ καὶ κοινωνικὰ ζητήματα, διευθύνεται ὑπὸ γυναικῶν καὶ καλλιπαρείων, πεπαιδευμένων καὶ ἐπιχαρίτων παρθένων, ὧν ἐκάστη μετὰ πολλῆς εὐγενείας καὶ προθυμίας ἱκανοποιεῖ τὰς ἀνάγκας τῶν ἐν αὐτῇ μελετώντων. Ἡ ἐπικρατοῦσα τάξις, ἡ εὐλάβεια τῆς λειτουργίας, ἡ φιλοκαλία τῶν πραγμάτων καὶ ἡ ἀκρίβεια τῆς ἐκτελέσεως τῶν καθηκόντων ἐκάστης μὲ ἐξέπληξε μεγάλως. Ἐφθασα εἰς τὴν ἀκτῖνα τὴν περιέχουσαν τὰ ἱστορικὰ καὶ κοινωνικὰ ἔργα αὐτῶν τῶν Ἀμερικανῶν, ἐζήτησα δὲ νεώτατον ἔργον, τὴν ἱστορίαν τοῦ Hikinson ἐν ἧ μετὰ τόσης σοφίας καὶ ἀληθείας ἐκθέτει ὁ ἱστορικός τὴν κατάστασιν τῆς χώρας. Μοὶ ἐζήτησεν ἡ βιβλιοφύλαξ τὸ ὄνομά μου γεγραμμένον. «Εἶμαι ξένη» τῇ εἶπον, «Ἑλληνίς φιλοξενουμένη ἐνταῦθα.» Μόλις ἀνέγνωσε τὸ ὄνομα καὶ μετ' ἐνθουσιασμοῦ καὶ ἀγάπης μοὶ ἀπήντησε. «Κυρία δὲν εἴσθε ξένη δι' ἡμᾶς· κατέχετε θέσιν μεταξὺ τῶν συγγραφέων μας· συνειργάσθητε εἰς τὸ περὶ γυναικὸς ἔργον τοῦ Θεοδώρου Στάντωνος κατὰ τὸ 1884, τὸ δὲ ἔργον σας κοσμεῖ τὴν βιβλιοθήκην ἐνταῦθα. Πάραυτα μοὶ ἐνεχείρησε τὸ ἔργον. Ἡ καλοκαγαθία τῆς γυναικὸς μὲ συνεκίνησε μέχρι δακρῶν. Εἶχον ἐγὼ αὕτη λησμονήσει τὴν σύμπραξίν μου εἰς τὸ ἔργον ἐκεῖνο, εἰς τὸ ὅποιον συνειργάσθησαν ἐξ ὅλων τῶν κρατῶν τῆς Εὐρώπης αἱ κορυφαῖαι τῶν πεπαιδευμένων γυναικῶν, οὐδεὶς δὲ ἐν τῇ πατρίδι μου, πλὴν τοῦ καλοῦ μου φίλου ἀειμνήστου Ἀλεξάνδρου Ῥαγκαβῆ, ὅστις πρεσβευτῆς ὢν, ἐν Γερμανίᾳ μὲ παρεκίνησεν εἰς τὸ ἔργον, ἔλαβεν ἔκτοτε γνῶσιν τοῦ πράγματος. Ἐκαστος δύναται νὰ συμπεράνη, ὅτι τοῦ λοιποῦ τὸ Ἀθήναιον ἦτο ὡς ἰδιόν μου γραφεῖον· εἶχον ἐν αὐτῷ πάντα τὰ μέσα πρὸς ἐργασίαν.

* * *

Ἦθελον ἀκόμη νὰ παράσχω εἰς τοὺς ἀναγνώσας τῆς «Ποικίλης Στοᾶς» ἀκριβῆ τὴν εἰκόνα ἐνὸς τῶν μεγίστων, προτύπων καὶ τελειοτάτων Κολληγείων τῆς Ἀμερικανικῆς μεγαλοφυΐας, ἔνθα διαμορφοῦται ὁ χαρακτήρ τῆς γυναικὸς καὶ διὰ τῆς ἐπιστήμης ἐξυψοῦται ἡ διάνοια αὐτῆς, ἔνθα τὰ πρῶτα διδάγματα τοῦ κοινωνικοῦ πρακτικοῦ βίου ἰσχυρῶς λαμβάνει. Εἶναι τὸ φυτῶριον τῆς παρουσίας καὶ τῆς μελλούσης Ἀμερικανικῆς κοινωνίας, ἔνθα οὐδεὶς διδάσκει ἀνὴρ ἀλλὰ καθηγήτριαι γυναῖκες.

Ἡ πανεπιστημιακὴ αὕτη σχολὴ τοῦ Wellesley, ἔνθα δις ἐπὶ ἐβδό-

μάδας ἐφιλοξενήθη, ἐδίδαξα καὶ ἤκουσα διδασκούς, εἶναι πράγματι τὸ κατ' ἰδέαν παντὸς παιδευτικοῦ καὶ παιδαγωγικοῦ ἔργου σύμπαντος τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου. Ἐκτενὴς αὐτοῦ περιγραφὴ ἀπαιτεῖ καὶ ἰδίαν πραγματείαν καθόσον παραλλήλως πρὸς τὴν σχολὴν ταύτην πρέπει νὰ περιληφθῇ καὶ τὸ Wasser College, Normal College τῆς Νέας Ὑόρκης καὶ Colombia College περὶ τῶν ὁποίων οὐδεμίαν ἰδέαν δυνάμεθα νὰ ἔχωμεν. Οὐχ ἤττον ἀναγκαῖον εἶναι νὰ προστεθῇ, ὅτι εἰς μὲν τὴν πρώτην Πανεπιστημιακὴν σχολὴν ἐντὸς δάσους ἀπεράντου ὑπάρχουσιν ἐσπαρμέναι, πλὴν τῆς κυρίας οἰκοδομῆς καὶ ἄλλαι μέγισται ἰδιαίτεροι, διὰ τὸ χημεῖον, ἀνατομεῖον, μουσικὴν καὶ τὴν διδασκαλίαν τῆς καλλιτεχνίας, μετὰ συλλογῶν καὶ ὀργάνων ἐκπληκτικῆς ἀξίας καὶ τελειότητος. Εἰς δὲ τὸ Wasser College πλὴν τούτων ἐνυπάρχει καὶ Ἄστεροσκοπεῖον τέλειον ἐν ᾧ εἰργάζετο καὶ διηύθυνεν αὐτὸ ἡ σοφὴ ἀστρονόμος Maria Michel, ἧς αἱ μετεωρολογικαὶ σημειώσεις καὶ μελέται ἔχουσι μέγα κῦρος εἰς τὰ ἀστεροσκοπεῖα τοῦ κόσμου. Ἀλλὰ πόσα ἄλλα θαυμάσια δὲν ἠδύνατό τις ν' ἀναφέρῃ περὶ τῶν Κολλεγείων τούτων, ἐν οἷς θερμῆς ἔτυχον φιλοξενίας καὶ ἀγάπης. — Ἐς ἄλλοτε λοιπόν. —

* * *

* Ἔργον σπουδαιότατον, ὀφειλόμενον ἐνταυτῷ εἰς τὴν πρωτοβουλίαν τῶν Γυναικῶν ἐν Ἀμερικῇ εἶναι αἱ ἀναμορφωτικαὶ γυναικεῖαι φυλακαὶ τοῦ Cherborn τῆς Μασσαχουσέτης. Εἰκὼν τελειοτάτη τῆς ἀληθοῦς φιλανθρωπίας τὴν ὁποίαν ἀρωματίζει ἡ ὑψηλὴ καὶ ἡ ἀγνή χριστιανικὴ ἀγάπη. Εἶναι τὸ πρότυπον τῶν φυλακῶν σύμπαντος τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου ὑφ' ὅλας τὰς ἐπόψεις καὶ μάλιστα ὑπὸ τὴν διοικητικὴν καὶ διευθυντικὴν. Ἡ διευθύνουσα τὰς φυλακὰς ταύτας Hélène Johnson ἀνήκει εἰς τὴν ὑψηλὴν βαθμίδα τῆς κοινωνίας καὶ τῶν γραμμάτων. Χήρα τοῦ γνωστοῦ στρατηγοῦ Johnson, ἀνεξάρτητος εἰς τὸν βίον, ἐπὶ πέντε ὀλόκληρα ἔτη μέλος χρηματίσασα τῆς ἐπὶ τῶν φυλακῶν ἐπιτροπῆς τῶν Κυριῶν, ἡσχολήθη εἰς συνεχεῖς μελέτας καὶ σημειώσεις, καὶ μὴ δυνηθεῖσα ν' ἀνεύρῃ ἐπαξίαν διευθύντριαν τῶν φυλακῶν τούτων πρὸς τὸν ὑψηλὸν φιλανθρωπικὸν σκοπὸν, ἐξ ἀγάπης χριστιανικῆς πρὸς τὰς ἐν αὐταῖς δοκιμαζομένας, αὐθόρμητος, ἀνέλαβε τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἀναμορφωτικοῦ τούτου καταστήματος, καὶ ἐγκαταλιπούσα τὴν Βοστώνην ἐγένετο κάτοικος τῶν φυλακῶν Cherborn. "Ὅπου ἀγνή χριστιανικὴ ἀγάπη, ἐκεῖ καὶ πλουσία ἀκτινοβολία ἀληθοῦς φιλανθρωπίας ! ὅπου δὲ ἀληθῆς

φιλανθρωπία, ἐκεῖ καὶ τὰ ἀποτελέσματα πάσης γνώσεως καὶ ἐπιστή-
μης εἶναι ἐκπληκτικὰ ἐν τῇ ἐφαρμογῇ αὐτῶν ! Εἰσῆλθεν ἡ Héléne
Johnson εἰς τὰς φυλακὰς ταύτας καὶ μετεβλήθησαν αὐται εἰς μέγαν
ναὸν τοῦ Θεοῦ ἐντὸς τῶν ὁποίων τελοῦνται αἱ μέγισται τῶν κοινωνικῶν,
ἠθικῶν καὶ πνευματικῶν λειτουργιῶν ἐπὶ τῶν ἀσθενῶν καὶ ἐκπεπτωκό-
των ἐκείνων πλασμάτων, ὧν τὰ πλεῖστα εἰσὶ θύματα τῆς κοινωνικῆς
καταστάσεως τῶν λαῶν.

* * *

Ἦτο Τετάρτη 11 π. μ. ὅτε διὰ τοῦ σιδηροδρόμου ἐφθάσαμεν εἰς
Cherborn μετὰ τῆς φίλης μου κυρίας Μαρίας Felton, θυγατρὸς τοῦ σο-
φοῦ καθηγητοῦ τῆς Κανταβριγίας, τοῦ διδάξαντος καὶ γράψαντος ἱκανὰς
πραγματείας περὶ Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἑλληνικῆς φιλολογίας, τοῦ φιλέλλη-
νος ἐκείνου τὸν ὁποῖον, ὅτε ἤμην κοράσιον εἰς τὸ σχολεῖον ἐνταῦθα, ἤκουσα
ἐνθουσιῶδεις πάντοτε περὶ τῆς ἀναγεννηθείσης Ἑλλάδος ἀπαγγέλλοντα
λόγους καὶ ἐνθουσιῶδῶς διαλεγόμενον. Ἡ ἐξαισία καὶ γιγάντειος ἀλη-
θῶς οἰκοδομή, μακρόθεν ἔχει χαρακτῆρα μεσαιωνικῆς πυργικῆς ἀρχι-
τεκτονικῆς. Τρεῖς μέγισται ἀλληλοδιάδοχοι οἰκοδομαί, στενωῶς συνεχό-
μεναι πρὸς ἀλλήλας μετὰ περιοχῆς καλλιεργησίμων γαιῶν, παριστῶσιν
εἰκόνα μεγαλοπρεπῆ διὰ τοῦ μεγάλουπύργου τοῦ ἐγειρομένου ἐπὶ τῆς
κεντρικῆς οἰκοδομῆς. Ἐκρούσαμεν θύραν μικρᾶς οἰκίας κειμένης πρὸ
τῶν λοιπῶν οἰκοδομῶν καὶ συνεχομένης μετ' αὐτῶν. Γυνὴ νεαρὰ μό-
λις ὑπερβάσα τὸ τριακοστὸν ἔτος, λεπτὴ, σοβαρὰ τὴν ὄψιν, μυστηρι-
ώδη ἔχουσα μελαγχολίαν ἐπὶ τῶν βλεμμάτων αὐτῆς, κάτω νεύουσα τὴν
κεφαλὴν, μὲ ἐνδυμασίαν μετριοφρονεστάτην καὶ σοβαράν, ἤρεμος κατὰ-
τὰς κινήσεις, ἐπιβλητικὴ, προκαλοῦσα ἀληθῆ συμπάθειαν διὰ τὴν ἐπὶ
τῆς μορφῆς αὐτῆς διαχαιομένην βαρυθυμίαν, γυνὴ τέλος τὴν ὁποίαν εἶναι
ἀδύνατον νὰ λησμονήσῃ τίς, ὅταν καὶ ἄπαξ, ἤθελε τὴν παρατη-
ρήσει, εἰσῆγαγεν ἡμᾶς εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς κυρίας Johnson. Ἡ ἀπέ-
ναντι θύρα ἔφερε πρὸς τὸ γραφεῖον αὐτῆς, εἰς τὸ βάθος δὲ τούτου ἑτέρα
ἀνοικτὴ παρουσίασεν εἰςτὰ βλέμματα ἡμῶν θερμοκῆπιον θαυμάσιον, κε-
κοσμημένον διὰ τῶν ἐκλεκτοτέρων ἀνθῶν καὶ σπανιωτάτων φυτῶν τῶν
ὁποίων τὸ ἄρωμα ἦτο μεθυστικόν. Ἐν τῇ αἰθούσῃ κεκοσμημένη φιλοκά-
λωσκαὶ σεμνῶς, ἦσαν τοποθετημένα πυκνὰ ἀνθοδοχεῖα μὲ ἀνθοδέσμας
ποικίλας, ἄνωθεν τῶν ὁποίων ἐκελάδουν καλλίφωνα πτηνὰ, ἐξ εὐωνύμων
δὲ τοῦ διαδρόμου, ἀντικρὺ τῆς αἰθούσης, εὐρίσκετο ἐν τῷ ἐστιατορίῳ
ἐστρωμένη τράπεζα καὶ ἐπὶ τῶν παραθύρων καὶ τὰς γωνίας ἀνθο-

σκεπεῖς περιπλοκάδες καθίστων τὴν θέσιν ἀληθῶς μαγευτικὴν. Μίαν τῶν γωνιῶν τοῦ δωματίου κατεῖχε κλειδοκύμβαλον ἀνοικτόν, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐφαίνετο ὅτι πρὸ μικροῦ ἐμουσούργει ἡ εὐγενὴς οἰκοδόσποινα. — Ἄλλ' αὐταὶ δὲν εἶναι φυλακαί, εἶπον ἐν ἐκστάσει εἰς τὴν φίλην μου. — Εἶναι παράδεισοι ἐδῶ καὶ μετ' ἀπορίας περιειργαζόμενη πάντα τὰ ἀντικείμενα.

Προσῆλθε τέλος ἡ κάτοικος τοῦ μαγευτικοῦ τούτου οἴκου. Γυνὴ ὑπερβᾶσα τὸ πεντηχοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας, ὑψηλὴ τὸ ἀνάστημα καὶ μᾶλλον εὐσαρκος, ἐπάργυρον τὴν κόμην, μὲ γλυκὺ καὶ σταθερὸν ἐπὶ τῶν χειλέων μειδίαιμα, κάτοπτρον τῆς ψυχικῆς αὐτῆς εὐεξίας, μόνιμος εἰς τὸ βῆμα, ἐμβριθὴς εἰς τὸ βλέμμα μετὰ καλοκάγαθου συμπεριφορᾶς, ὄρμαθὸν ἀντικλειδῶν φέρουσα ἐπὶ τῆς ζώνης, ἔδραμε πρὸς ἡμᾶς τείνουσα φιλικὴν καὶ θερμὴν τὴν χεῖρα.

Ἦτο πράγματι ὁ ἀληθὴς ἄγγελος τῶν ἐν μετανοίᾳ θλιβομένων γυναικῶν, διὰ τοῦ ὁποίου κατήρχετο ἡ θεία χάρις ἐπ' αὐτῶν, καὶ ἀνετείνοντο ψυχαὶ ἐν ἀληθεῖ μετανοίᾳ πρὸς τὸν Ὑψιστον. Τοιαύτης οὐσης τῆς Διευθυντρίας τοῦ καταστήματος, εὐκόλον ἦτο νὰ μαντεύσῃ τις ὁποῖος τίς ἦτο καὶ ὁ χαρακτήρ τοῦ ἔσω τελουμένου μεγάλου ἔργου. Εἰς τὸ πρόγευμα ἡ αὐτὴ γυνή, ἥτις μᾶς ἤνοιξε τὴν θύραν ὑπηρετεῖ τὴν τράπεζαν. Ἠρώτησα μετὰ πολλῆς περιεργείας περὶ ταύτης καὶ ἔμαθον τὸ ἐξῆς, ἀξιοσημειώτον μέρος τοῦ βίου τῶν ἐγκλειστων. Ἡ γυνὴ αὕτη πρὸ τεσσάρων ἐτῶν παρεδόθη ὑπὸ τῶν ἀρχῶν εἰς τὰς φυλακὰς ταύτας ἐν οἰκτρᾷ ἠθικῇ καταστάσει καὶ μεγάλῃ νευρικῇ ἐξάψει. Εἶχε καταδικασθῆ εἰς πενταετῆ εἰρκτὴν καὶ εἰς περιορισμὸν ἀπομονωτικὸν τριῶν μηνῶν. Ὅταν τὴν ἔφερον, τοιαύτην παρέσχεν ἀντίστασιν εἰς τοὺς κλητῆρας, ὥστε ἡ κυρία Johnson ἐνόμισεν, ὅτι εἶχε πάθει τὰς φρένας. Δὲν ἠνείχετο κατ' οὐδένα τρόπον νὰ θέσῃ κλητῆρ χεῖρα ἐπ' αὐτῆς. Τοῦτο ἰδοῦσα ἡ φιλόφρων γυνή, διέταξε νὰ τὴν ἀφήσουσιν ἐλευθέραν εἰς τὰς χεῖρας αὐτῆς. Τὴν παρέλαβεν ἀμέσως εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς καὶ θωπεύουσα αὐτὴν ὡς ἀσθενὲς παιδίον τὴν ὠδήγησεν εἰς τὸ διαμέρισμα τῶν τιμωριῶν, ἵνα τὴν κλεισθὴ ἐντὸς δωματίου σκοτεινοῦ, ὅπως διέταττεν ὁ νόμος, μέχρις οὗ καθησυχάσῃ ἡ νευρικὴ αὐτῆς παραχῆ. Ὅταν ἔλαβεν ἡ δυστυχὴς γυνὴ, ὅτι ἔμελλε νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ τρομερὸν τοῦτο δωματίον ἀπὸ τοῦ ὁποίου οὐδεμίᾳ φωνῇ παρήγορος δι' αὐτὴν ἠδύνατο νὰ ἐξέρχεται καὶ οὐδεμίᾳ ἀκτὶς ἡλίου νὰ εἰσέρχεται, ἐντὸς δὲ τοῦ ὁποίου δὲν ὑπῆρχεσκευός, στρωμνὴ ἢ κάθισμα, οἱ τοῖχοι καὶ τὸ ἔδαφος ἦσαν κεκαλυμμένα δι' ἐλαστικοῦ κόμμιος, ἤρχισε κλαίουσα καὶ ἐξάλλος ἐκ φόβου

νά ἔρπη πρό τῶν ποδῶν τῆς Johnson καθικετεύουσα αὐτὴν νά μὴ τὴν κλείσῃ ἐντὸς τοῦ δωματίου ἐκείνου, διότι ἤθελε βεβαίως τρελλαθῆ. — «Ἐσπάραττεν ἡ καρδία μου, μοὶ ἔλεγεν, εὔρισκον τὸν νόμον σκληρόν καὶ ἄδικον, ἔτρεμον διὰ τὴν κατάστασιν τοῦ νοῦς τῆς γυναικὸς καὶ ὁμως ἔπρεπε νά ὑπακούσω εἰς τὸν νόμον τοῦ ὁποίου ἤμην ὑπάλληλος. Τὴν ἔκλεισα λοιπὸν ὡς ἐν τάφῳ καὶ ἀπεχώρησα αὐτὴν ἐκ τῆς ζωῆς τῶν ἔξω. Ἦμην τεταραγμένη καὶ δυστυχῆς μέχρις οὗ τελειώσω τὰς ἐργασίας τῆς ἡμέρας διότι εἶχον πρό τῶν ὀφθαλμῶν μου διηνεκῶς, τὴν ἔκφρασιν τῆς ἀγρίας ἀπελπισίας τῆς καταδίκου καὶ ἦτον ἀδύνατον νά ἡσυχάσω. Τὸ ἔσπερας μετὰ τὴν γενικὴν προσευχὴν τῶν ἐγκλείστων, ἤνοιξα ἡσύχως τὴν θύραν τοῦ φοβεροῦ δωματίου, ἀλλ' οὐδεμίαν ἤκουετο πνοὴ ἀνθρώπου ζῶντος· εἰσῆλθον καὶ ἔκλεισα τὴν θύραν· ἔμελλον νά διανυκτερεύσω ἐντὸς αὐτοῦ διὰ νά ἐλαττώσω τὴν ὀξύτητα τῆς τιμωρίας. Μετ' ὀλίγα λεπτά ἤκουσα ἀναφιλητὰ καὶ πικροὺς στεναγμούς. Εἶχον ἀνάγκην νά τὴν περιλάβω εἰς τὰς ἀγκάλας μου καὶ διὰ τῶν θωπειῶν μου νά κάμω ὅτι ὁ νόμος ἀδυνατεῖ νά κατορθώσῃ διὰ τῆς αὐστηρότητος τῶν τιμωριῶν. Ἄτυχῶς τοῦτο δὲν μοὶ ἐπετρέπετο. Διευκτέρευσα οὕτω εἰς τινὰ γωνίαν τοῦ δωματίου προσευχομένη διὰ τὸ ἄθλιον τοῦτο πλάσμα. Μετ' οὐ πολὺ καταβληθεῖσα ἐκ τῶν συγκινήσεων ἀπεκοιμήθη, ἐνῶ ἐγὼ παρ' αὐτῇ ἠγγρύπουν. Τὴν πρῶταν ἤνοιξα ἡσύχως τὴν θύραν διὰ νά ἐξέλθω, ὅτε περιβαλοῦσα ἡ νεαρὰ κατὰδικος τοὺς πόδας μου δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν ἐν συγκινήσει παραδόξῳ καὶ κλαίονσα, «Μ' ἐσώσατε καλὴ Κυρία, μοὶ εἶπε, μὲ ἐσώσατε! Οὐδέποτε μὲ ἠγάπησεν ἄνθρωπος ὡς μὲ ἀγαπᾶτε ἐσεῖς, ἔχω λοιπὸν εἰς τὴν γῆν ἄνθρωπον νά μὲ ἀγαπᾷ! Ὡ εἶμαι τώρα εὐτυχῆς καὶ ἐτοίμη νά ὑποστῶ ἀγογγύστως τὴν τιμωρίαν μου πλησίον σας».

«Ἐκτοτε μετέβαλε διαγωγὴν, ἐγένετο ὅποια τὴν βλέπετε, εἶναι τὸ παράδειγμα τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς ταπεινοφροσύνης, οὐδέποτε δὲ συνεχώρησεν εἰς ἑαυτὴν τὸ ἁμάρτημα δι' ὃ κατεδικάσθη. Τὴν παρέλαβα παρ' ἐμοὶ μετὰ τριετῆ δοκιμασίαν, μὲ ὑπηρετεῖ πιστῶς, καὶ μὲ περιποιεῖται μετ' ἀγάπης ἱερᾶς. Αὐτὴ μετέβαλε τὴν οἰκίαν μου εἰς παράδεισον διὰ τῶν ἀνθέων τούτων καὶ εἶναι ὁ ἀχώριστος σύντροφός μου. Ὅταν τὸ ἔσπερας παίζω ἐπὶ τοῦ κλειδοκυμβάλου, κάθηται ὀπισθὲν μου καὶ χύνει θερμὰ καὶ ἡσυχα δάκρυα, πολλὰκις δὲ μετ' ἐνθουσιασμοῦ ἀσπάζεται τὴν χειρὰ μου. Ἐν μόνον εἰσέτι δὲν κατῴρθωσα νὰ ἐξελείψω ἐξ αὐτῆς, τὴν βαρυθυμίαν, ἥτις ὅσον τελειοποιεῖται αὕτη τόσο γίνεται ἐπαισητοτέρα».

Μετ' εὐλαθείας ἤκουον τὴν σοφὴν ταύτην παιδαγωγὸν τῶν ψυχῶν

καὶ ἡμῶν εὐτυχῆς διότι εὐρισκόμην πλησίον τῆς. Ἦσαν λοιπὸν φυλακαὶ αὐταί, ἡ τόπος ἱερός; Τρεῖς ἔζησα ἡμέρας ἐνταῦθα ἀκολουθοῦσα μετὰ πολλῆς προσοχῆς καὶ εὐλαθείας τὸ ἀναμορφωτικὸν ἔργον τῆς Johnson, σημειοῦσα καὶ μελετῶσα μετὰ πολλοῦ ἐνδιαφέροντος τοὺς λόγους αὐτῆς. Τὴν πρώτην ἡμέραν, ἐπεσκέφθην τὰς αἰθούσας ἀπάσας τῆς ἐργασίας, τὰ ἀπομονωτικὰ δωμάτια, τὸ πλυντήριον, σιδηροτήριον, μαγειρεῖον, ἀρτοποιεῖον, τὴν μεγίστην μηχανὴν δι' ἧς μεταδίδεται ἡ θερμότης εἰς τὰ καταστήματα πάντα, τὸ θερμὸν ὕδωρ, ἔνθα τελεῖται πᾶσα μηχανικὴ κίνησις, ἐν γένει δ' ἀπάσας τὰς λοιπὰς ὑπηρεσίας. Εἶδον καὶ ἐδιδάχθην πῶς τελεῖται πλήρης ἡ λειτουργία τῶν φυλακῶν, λησμονήσασα, ὅτι εὐρισκόμην εἰς τόπον τιμωρίας, ἐν εὐλαθείᾳ δὲ καὶ συγκινήσει συνεχῶς περὶ πάντων διηρώτων τὴν ἀκούραστον ὁδηγόν μου, καὶ μάλιστα ὅτι ἀπέβλεπε τὴν Διευθύνειν, τὸ παιδαγωγικὸν καὶ ψυχαγωγικὸν ἔργον, ἔνθα ἔκπληκτος, ἀπλήτως ἀπεταμίευσεν γνώσεις, σχετίζουσα τὰ πάντα πρὸς τὸ παιδαγωγικὸν μου ἔργον, χάριν τῆς νεαρᾶς ἡμῶν πατρίδος. Πανταχοῦ ἐπεκράτει πειθαρχία αὐστηροτάτη μετὰ χριστιανικῆς ἀγάπης, τάξις ἀπερίγραπτος καὶ ἀκατανόητος δι' ἡμᾶς τοὺς Ἀνατολίτας, ἐνότης διοικήσεως καὶ διευθύνσεως καθ' ὅλας τὰς ἐργασίας καὶ διατάξεις.

Τὴν μεθεπομένην, ἥτις ἦτο Κυριακὴ, ἀνήλθομεν εἰς τὴν εὐρύχωρον καὶ φιλόκαλον ἐκκλησίαν τῶν φυλακῶν, ὅτε ἡ μὲν κυρία Johnson ἐκάθησε παρὰ μουσικῶν ὀργάνων ἐπὶ τῆς ἐξέδρας, ἐγὼ δὲ παρ' αὐτῆ. Ὁ κώδων ἤρχισε σοβαρῶς νὰ ἤχη καὶ ἐκατέρωθεν εἰσήρχοντο αἱ ἔγκλειστοι κατὰ κατηγορίας, λαμβάνουσαι τὰς ἐδρας τῶν ἡσυχῶς καὶ ἀθροῦθως. Εἰσήλθον ἅπασαι μετὰ τῶν ἀξιωματικῶν γυναικῶν, αἵτινες ἐκάθησαν κάτωθεν τῆς ἐξέδρας ἀντικρῦζουσαι πρὸς τὰς γυναῖκας. Ἠγέρθη ἡ Johnson, καὶ ἠγέρθησαν πᾶσαι· ἀνεγνώσθησαν εὐχαὶ οὐδεμίαν ἔχουσαι χροιάν τῶν ποικίλων ἐν Ἀμερικῇ αἰρέσεων καὶ μετ' ὀλίγον ἤρχισεν ὁ χορὸς σύμπας συγκεῖμενος ἐκ 450 γυναικῶν νὰ ψάλλῃ τὸν ἑωθινὸν ὕμνον. Αἱ πλεῖστοι γυναῖκες ὡχραὶ καὶ μελαγχολικαί, ἐφαίνοντο ἐν ἀληθείᾳ μετανόια. Τὸ θέαμα ἦτο σοβαρώτατον καὶ συγκινητικώτατον· ἤνωτα καὶ ἐγὼ τὴν καρδίαν καὶ τὴν φωνὴν μου μετ' αὐτῶν καὶ ἠσθανόμην ὅτι ἡ σοφὴ καὶ εὐσεβὴς ἐκείνη ἱερεὶα τῶν εὐχῶν συνήνωνεν ἰσχυρῶς πᾶσας ἡμᾶς ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς καὶ μετ' αὐτῆς ἀνηρχόμεθα εἰς χώρας ἀγιασμοῦ καὶ εὐλογίας. Εἰς τὸ βάθος τῆς ἐξέδρας δύο ἀνηροῦντο μέγιστα εἰκόνες ἐλαιογραφημέναι μετὰ πολλῆς τέχνης· ἡ μὲν ἐκ δεξιῶν παρίστα τὴν εἰκόνα τοῦ Σωτῆρος σώζοντος τὴν μετανουθεύσαν Μαγδαληνὴν ἐκ τῆς λι-

θοβολήσεως, ἢ δ' ἐτέρα τὴν τῆς Ἀγίας Παρθένου ἐπὶ τοῦ θρόνου καθημένης· εἰς τὰ γόνατα αὐτῆς στηρίζεται μήτηρ ἀπηλπισμένη καὶ ἐν σπαραγμῶ ζητοῦσα παραμυθίαν· κάτω τῶν βαθμίδων κατάκειται τὸ τέκνον της, νεκρόν, γυμνόν, τοῦτο δὲ ὀλίγα μόνον καλύπτουσιν ἄνθη. Εἶναι ἔργον τὸ ὁποῖον εἶχε βραβευθῆ ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Λουξεμβούργου τῶν Παρισίων πρό τινων ἐτῶν. "Ὅταν κατήλθομεν ἐκ τῆς ἐκκλησίας, «Δὲν εἶναι μεγάλη πολυτέλεια νὰ ἔχητε ἐντὸς τῶν φυλακῶν τούτων εἰκόνας τόσοσιν μεγάλης ἀξίας»; εἶπον εἰς τὴν ὁδηγόν μου μετὰ τινος ἀπορίας. «Ἄν ἠδυνάμην, μοὶ ἀπήντησε, θὰ εἶχον διακοσμήσει οὐ μόνον τοὺς τοίχους τῆς ἐκκλησίας ἀλλὰ καὶ τοὺς διαδρόμους δι' ἀναλόγων εἰκόνων· δὲν γνωρίζετε ὁπόσῃn ἐπιρροήν ἔχει ἡ τέχνη ἐπὶ τῶν ψυχῶν τῶν κρατουμένων καὶ ὁπόσῃn παιδαγωγεῖ αὐτοὺς ἢ παράστασις παντὸς καλοῦ». Τότε ἔμαθον ὅτι πρό τινων ἐτῶν οἱ τοῖχοι τῆς ἐκκλησίας ἦσαν μέλανες, ἐκαλύπτοντο δὲ δι' ἐπιγραφῶν τρομερῶν, ἀπειλητικῶν καὶ σκληρῶν, ὅτι ἡ Johnson ἀφῆρσε τὰ ἀπειλητικὰ ῥητὰ, ἐχρωμάτισε τοὺς τοίχους λευκοὺς καὶ ἐπρότεινε ν' ἀναρτηθῶσιν αἱ δύο αὐταὶ εἰκόνας. «Πρὸ τεσσάρων ἐτῶν μετὰ τὴν ἐωθινήν προσευχὴν καὶ τὸ ἄσμα, τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἀπεκαλύφθη ἡ εἰκὼν αὕτη, ἠρμήνευσα τὴν ὑπόθεσιν αὐτῆς καὶ μετὰ πολλῆς προσοχῆς ἀνέσुरα τὸ παραπέτασμα, μοὶ εἶπε σπουδάζουσα ἐπὶ τῆς μορφῆς των τὰς ἐντυπώσεις. — "Ἐμενον, ἅπασαι ἐκπληκτοὶ καὶ συγκεινημένοι, ἐν δὲ τῇ ὠχρότητι πολλῶν εἶδον, ὅτι ἔπρεπε νὰ σύρω τὸ παραπέτασμα καὶ νὰ διακόψω τὴν ἔντονον συγκλίνησιν, ἐπειδὴ αἱ πλεῖσται εἰσὶ νευρικαὶ καὶ πολὺ εὐαίσθητοι· τὰς διέταξα ν' ἀποχωρήσωσιν. Ἐξῆλλον πᾶσαι μὲ τὸ βῆμα ἐλαφρότερον καὶ μὲ ἀκτῖνα ἐλπίδος, πλὴν μιᾶς νεαρᾶς γυναικός, ἣτις ἔμενον ἀκίνητος. Ὑπέμνησα αὐτῇ τὰς συνεπειὰς τῆς παρακοῆς, ἀλλὰ δὲν ἐκινεῖτο· ὅταν ἡ τελευταία ἔκλεισε τὴν θύραν, ἠγέρθη αὕτη καὶ κλαίουσα ἐγονάτισε πρὸ ἐμοῦ, παρακαλοῦσά με ἰκετευτικῶς νὰ ἀνασύρω τὸ παραπέτασμα καὶ νὰ τῇ συγχωρήσω νὰ μείνῃ δύο μόνον λεπτά! τὸ ἔπραξα! — "Ἐχυσε δάκρυα πύρινα. — Τὸ βεβαρυμένον μέτωπόν της κατὰ μικρὸν ἀπέκτησεν ἔκφρασιν τόσοσιν ἤρεμον, ὡς νὰ εἶχε διαφωτίσει αὐτὸ ἀκτὶς ζωηρὰ ἡλίου, ἠγέρθη καὶ εὐχαριστήσασά με θερμῶς «εἶμαι ἐτοίμη νὰ ὑποστῶ τὴν τιμωρίαν μου διὰ τὴν παρακοήν, μοὶ εἶπε, ἀφοῦ ὁ Κύριος ἀγαπᾷ τὰς μετανοοῦσας ἀμαρτωλοὺς γυναῖκας, ἔχω ἐλπίδας». "Ἐκτοτε προσπαθῶ νὰ εἰσάγω ὅ,τι δύναμαι ἔργον τέχνης καὶ κατὰ τὰς Κυριακὰς παρέχω αὐταῖς ἡδονὰς καλλιτεχνικὰς ὑψηλοτέρας φύσεως δι' ὧν ἐξημεροῦται ὁ τραχυθεὶς αὐτῶν χαρακτήρ».

Ἡ γυνὴ αὐτῆ τῆς ἀληθοῦς εὐσπλαγχνίας ἔχει μυστικὴν ἀστυνομίαν εἰς τὴν πόλιν, ἐκ κυριῶν περιωπῆς εἰς διαφόρους πόλεις τῆς Μασσαχουσέτης· αὐταὶ εὐρίσκουσιν εἰς τὰς οἰκογενείας θέσεις διὰ τὰς ἐξερχομένας τῶν φυλακῶν καὶ οὐδεὶς λαμβάνει γινῶσιν τοῦ παρελθόντος αὐτῶν. Τρεῖς μόνον ἐκ τῶν πολλῶν ἐξεληθουσῶν ἐπὶ μίαν πενταετίαν, ἐπανήλθον εἰς τὰς φυλακὰς καὶ αὐταὶ ἐν κραιπάλῃ συλληφθεῖσαι. Ἡ ἐσωτερικὴ διάταξις τῶν φυλακῶν τούτων, τοῦ νοσοκομείου, τοῦ βρεφοκομείου, καὶ ἅπαντα ἐν γένει ἡ ἐργασία εἶναι τόσον καλῶς διοργανισμένη, ὥστε κινεῖται τὸ πᾶν ὡς μηχανὴ ὥρολογίου, ἡσύχως καὶ ἀθορύβως. Τοιαύτη ἡ γυνὴ ἐν τῇ φιλανθρωπίᾳ! Δι' αὐτῆς οἱ νόμοι τῆς πατρίδος ὑπηρετοῦνται εὐλαβῶς καὶ βελτιοῦται ὁ τιμωρούμενος!

* * *

Ἐπανελθοῦσα εἰς τὴν Βοστώνην εὔρον τὴν κυρίαν Χάου παρασκευαζομένην διὰ τὸ ἐτήσιον γενικὸν συνέδριον τοῦ Συλλόγου (τῶν σοφῶν γυναικῶν τῆς Νέας Ἀγγλίας), ὅπερ ἔμελλε νὰ συγκροτηθῇ εἰς τὴν Πορθμείαν (Détroit), τὴν κειμένην μεταξὺ τῶν δύο λιμνῶν Ἐροῖς καὶ Ὀνταρίο. Ἐπειδὴ κατὰ προηγουμένην συνεδρίασιν ἐν Βοστώνῃ εἶχον ἐκλεγῆ μέλος ἐπίτιμον τοῦ σωματείου τούτου, προσεκλήθη νὰ παρακαθῆσω καὶ ἐγὼ μετὰ τῶν μελῶν τοῦ Προεδρείου, οὗτινος Πρόεδρος ἦτο ἡ κυρία Χάου, εἰς τὸ συνέδριον τῆς Δετροάττης. Ἦτο τὸ δέκατον ἕκτον ἐτήσιον συνέδριον τοῦ σωματείου. Τὸ Προεδρεῖον συνέκειτο ἐξ ἀντιπροέδρων μὲν 12, ἐπιμελητριῶν 14, τῶν προέδρων τῶν κατὰ τμήματα ἐργασιῶν 10, 2 γραμματέων, τῆς ταμίου 2 δημοσιογράφων καὶ πλήθους ἄλλων ἀντιπροσώπων· ἐκάστη τῶν γυναικῶν τούτων, οὔσα κάτοικος ἄλλης πόλεως, ἦτον ἀντιπρόσωπος μιᾶς πολιτείας ἢ πόλεων ὠρισμένων πολιτείας τινός. Γυναῖκες πείρας ἐκτάκτου, ἡλικίας ὠρίμου καὶ παιδεύσεως μονίμου καὶ εὐρυτάτης. Ἡ πόλις ἐν ἣ ἐνιαυσίως προσέρχονται εἰς συνέδριον, ἐορτάζει τὴν παρουσίαν τῶν γυναικῶν τούτων δημοσίᾳ, φιλοτιμουμένη νὰ φιλοξενῇ αὐτάς μετὰ τιμῶν ἐκτάκτων. Τοιαύτην ἐορτὴν ἔμελλε νὰ τελέσῃ ἡ Πορθμεία διὰ τὴν δεκάτην ἕκτην συνεδρίαν τοῦ 1888. Τὸ πρόγραμμα τῶν συζητήσεων ἦτον ἤδη ἀπὸ μηνός γνωστόν. Ἡ κυρία Ἰουλία Χάου ὡς ὑπόθεσιν εἶχε, «βίος ὑψηλὸς καὶ ζῆν ὑψηλά», ἡ Ida Honltin ἐξ Ἀϊόας ἱερεὺς γυνὴ «περὶ τῆς θέσεως τῆς γυναικός ἐν τῇ θρησκείᾳ», ἄλλη «περὶ τοῦ ὀργανισμοῦ τῆς ἐργασίας τῶν γυναικῶν», ἄλλη «ὅποια τις πρέπει νὰ ἦναι ἡ ἐνδυμασία τῆς γυναικός», ἄλλη «περὶ τῆς βιοτεχνικῆς παιδεύσεως τῶν κορασίων», ἄλλη «ὅτι ἡ

γυνή πρέπει νά ἦναι φύλαξ τῆς δημοσίου ὑγείας», ἄλλη ἀπερὶ τῆς ἀγνότητος τῶν ἡθῶν ἐν τῇ κοινῶνι διὰ τῆς γυναικός», «σύγκρισις τῆς γυναικείας ἐργασίας πρὸς τὴν ἐργασίαν τῶν ἀνδρῶν καὶ στατιστικαὶ σημειώσεις ἐμφαίνουσαι τὴν ὑπεροχὴν τοῦ ἀνδρός» ὑπὸ τῆς ἐμπνευσμένης ἱερέας Blackuell, ἄλλη «ἡ ποίησις ἐν τῷ πρακτικῷ βίῳ», ἄλλη «νομοθετικὴ ἄποψις τοῦ ζητήματος τῆς ἐγκρατείας», ἄλλη «αἱ λειτουργίαι τοῦ κοινωνικοῦ βίου». Τοιαῦται ἦσαν αἱ ὑποθέσεις τὰς ὁποίας ἔμελλον νὰ παρουσιάσωσιν αἱ σοφαὶ αὐταὶ γυναῖκες, μεμελετημένοι καὶ συντεταγμένοι εἰς πραγματείας καταλλήλους πρὸς τὴν περίστασιν. Ἐνεῖχε πολὺ τὸ γόητρον τὸ συνέδριον τοῦτο, ὅθεν καὶ μετ' εὐγνωμοσύνης ἀπεδέχθη τὴν πρόσκλησιν. Ἠγγέλθη τηλεγραφικῶς εἰς τὴν ἐν Πορθμεῖα ἐπὶ τῆς ὑποδοχῆς ἐπιτροπὴν καὶ ἡ ἀφιξίς μου μετὰ τῶν ἄλλων, ὅπως ὀρίσθη κατάλυμμα καὶ δι' ἐμέ.

Ἄνεχωρήσαμεν οὕτω μετὰ δύο ἡμέρας διὰ τῆς γραμμῆς τῆς Προνοίας πρὸς τὸν Καναδᾶ. Διετρέχομεν ἐν ἠλεκτρικῇ ταχύτητι τὰς ἀπεράντους ἐκτάσεις τῶν παρθενίων δασῶν, διερχόμενοι ἀλληλοδιαδόχως ἐσχεδιασμένας μελλούσας πόλεις, μὲ τὰς ὁδοὺς ἄμμοτομουμένας, τὰς πλατείας ἐποίμους, τὰ ὑδραυλικά ἔργα πλήρη εἰς χρῆσιν καὶ τὸν φωτισμὸν πολλοῦ ἐν ἐνεργείᾳ. Μοὶ ἐφαίνετο, ὅτι αἱ πόλεις ἐβλάστανον ἐνταῦθα, ὅπως καὶ τὰ φυτά. Οἱ πρακτικοὶ Ἀμερικανοὶ τῶν πολιτειῶν τῆς Νέας Ὑόρκης καὶ τῆς Μασσαχουσέτης εἶχον ἤδη ἐτοιμάσει πλῆθος ἐσχεδιασμένων πόλεων, δι' ὧν συνήπτετο ὁ Καναδᾶς πρὸς τὰς Πολιτείας ταύτας. Ὅ,τι καθ' ὁδὸν ἔβλεπον, ἦτο μέγα, νέον καὶ ἐκπληκτικόν, αἱ δ' ἐντυπώσεις μου ἦσαν τόσον πυκναὶ καὶ ἀλλεπάλληλοι, ὥστε μετὰ κόπου συνεκράτουν τὴν ἐνότητα αὐτῶν.

Μετὰ εἴκοσιν ἐξ ὥρων σιδηροδρομικὴν πορείαν ἐστάθμευσα παρὰ τοὺς περιωνύμους καταρράκτας τοῦ Νιαγάρα. Ἐπὶ μίαν ὄλην ἡμέραν διέτρεχον ἐφ' ἀμάξης, καθ' ὅλας τὰς διαστάσεις, τὸν Ἀμερικανικὸν καὶ τὸν Βρεττανικὸν Καναδᾶν, τοὺς ὁποίους διαζευγνύουσι δύο μέγισται γέφυραι ἐπὶ τῶν καταρρακτῶν καὶ τρίτῃ σιδηροδρομικῇ. Οὐδεμία γλῶσσα, οὐδεὶς χρωστήρ, οὐδεὶς ποιητὴς νὰ παραστήσῃ δύναται τὸ μεγαλεῖον τοῦ θείου τούτου πανοράματος. Εἶναι μέγα ! Ὄντως μέγα καὶ καταπληκτικόν ! Φαντασθῆτε τὸν Σαρωνικὸν κόλπον μετὰξὺ Ἀττικῆς καὶ Αἰγίνης δονούμενον καὶ παφλάζοντα δι' ὑπογείου καὶ ὑπερρυσικῆς δυνάμεως ποικίλως καὶ ἀντιθέτως, τὰ δὲ ὕδατα πυκνῶς στροβιλούμενα καὶ σπώμενα εἰς ἀτμῶδεις ἀφροὺς νὰ ἐπισκιάζωσι τὸν ἥλιον καὶ τοῦτο μέχρι τοῦ στενοῦ τῆς Σαλαμίνας, ἔνθα ταῦτα ὑπερπηδῶντα προμαχῶνας γρανιτι-

κούς, νὰ ρίπτονται ἀπὸ ὕψους 200 ποδῶν εἰς τὴν εὐρύχωρον καὶ γρα-
νιτικὴν κοίτην τῆς Σαλαμίνου θαλάσσης, ἤτοι τὴν κοίτην τοῦ Νια-
γάρα, ὅποθεν ἀρχὴν λαμβάνει ὁ ποταμὸς, φαντασθῆτε ἐκατέρωθεν
τῶν ὄχθων τούτων μηχανὰς δι' ὧν κατέρχονται οἱ ῥιψοκίνδουνοι περιγη-
γηταὶ εἰς τὸ βάθος τῆς κοίτης τοῦ τρομεροῦ τούτου ποταμοῦ, ὅπου τὸ
παφλάζον ὕδωρ συσπειρούμενον πυκνῶς εἰς διάστημα ἐνὸς μιλίου ἀπο-
στάσεως, καθιστᾷ ἀδύνατον πᾶσαν ἀπόπειραν διαπλεύσεως, φαντασθῆτε
τὰς ὑπερκειμένες παρὰ τὰς ὄχθας γαίας κατασκευεῖς ὑπὸ τῶν περιωνύ-
μων δασῶν τοῦ Καναδᾶ, φαντασθῆτε, σεῖς οἱ εὐδαίμονες κάτοικοι τοῦ
νησιωτικοῦ πελάγους τῆς Ἑλλάδος, ἐντὸς τοῦ ὁποίου κατεσπαρμένοι
νῆσοι παρέχουσι θάρρος εἰς τὸν ναυτιλλόμενον καὶ εὐφροσύνην, φαντα-
σθῆτε εἰς τὸ μέσον τῆς μεταξὺ Αἰγίνης καὶ Ἀττικῆς, παφλαζούσης καὶ
συνδονουμένης θαλάσσης, τρεῖς καταφύτους καὶ καλλιτεχνικωτάτας ἀδελ-
φὰς νήσους, ἐπιχαρίτως καὶ κομψῶς διασκευασμένας ὑπὸ τῆς τέχνης,
συνδεομένας δὲ πρὸς τὴν χέρσον γῆν καὶ πρὸς ἀλλήλας διὰ γεφυρῶν
καλλιτεχνικωτάτων, τὰς ὁποίας ἀλλεπαλλήλως λούουσιν οἱ ἀτμῶδεις
ἀφροὶ τοῦ ὕγρου ἐκείνου στοιχείου τοῦ παρασκευαζομένου μυστηριωδῶς
πρὸς τὴν μεγαλοπρεπῆ κατάπτωσιν, ταῦτα πάντα συνενώσατε ἐν τῇ
καλλιτέχνῳ ὑμῶν καὶ ζωηρᾷ φαντασίᾳ, ἵνα ἔχητε καὶ πάλιν ἀμυδρὰν
τινα ἰδέαν τῆς μεγαλοπρεποῦς σειρᾶς τῶν καταρακτῶν, τοῦ ὄλου ἐξαι-
σίου ἐκείνου φαινομένου τῆς φύσεως!

Ἡμῖν ἱκανῶς τολμηρὰ νὰ προβῶ μέχρι τῆς τρίτης νήσου, ἀλλ' ἢ
διάβασις τῆς γεφύρας μοὶ ἐφάνη ἐπικίνδυνος. Ταραχὴ νευρική ἐν τῷ
μέσῳ τοῦ μεγάλου ἐκείνου φυσικοῦ φαινομένου μὲ προσεῖλκεν τρόπον
τινὰ ἠδέως καὶ μυστηριωδῶς, ἵνα συγχωνευθῶ μετ' αὐτοῦ καὶ συναποτε-
λέσω τὸν μέγαν τῆς λατρείας ὕμνον πρὸς τὸν Δημιουργὸν τοῦ φαινο-
μένου! Οὕτω κρατουμένη ἰσχυρῶς ἐπὶ τῶν ἐκατέρωθεν σιδηρῶν κιγ-
κλίδων καὶ συνεχομένη ὑπὸ φόβου, ἔσπευσα ν' ἀναχωρήσω.

Ἦτο τάχα εὐλογον νὰ ἐγκαταλείψω ἀμέσως τὰ θέληγτρα ταῦτα ;
Ἡμῖν μόνῃ μετὰ τοῦ ὀδηγοῦ μου, ἀλλ' εἶχον τὴν πατριωτικὴν φιλοτι-
μίαν νὰ μὴ καθυστερήσω τῶν τολμηρῶν Ἀμερικανῶν περιηγητῶν ἡμῖν
ἐν ταῦτῳ ἢ πρώτῃ ἴσως Ἑλληνίς ἢ ἐπισκεπτομένη τοὺς καταρράκτας, καὶ
ἢ ἀπόφασις τῆς Ἑλληνίδος δὲν ἔπρεπε νὰ μείνῃ ἀπαρατήρητος. Ἐπρεπε
καὶ ἐγὼ νὰ ἐπισκεφθῶ τὸ τρομερὸν ἄντρον τὸ κείμενον εἰς τὸ βάθος τοῦ
χάους, ὅπου κατακρημνίζονται τὰ ὕδατα μετὰ πατάγου κλονοῦντος τὰς
πέριξ χώρας. Ἐπεχείρησα ἐντεῦθεν μόνῃ τὴν ἀθροδὸν ταύτην, ἀρνούμενου
τοῦ ὀδηγοῦ μου νὰ με ἀκολουθήσῃ. Στενὴ καὶ σιδηρᾷ γέφυρα ἐξαρτω-

μένη ἀπὸ τῶν ἀποτόμων ἐκείνων γρανιτικῶν ὄχθῶν, ἄγει πρὸς τὸ ἄντρον. Ἄν καὶ εὐρισκόμεθα περὶ τὰ μέσα Νοεμβρίου, ἂν καὶ αἱ πρῶται νιφάδες χιόνος ἔπιπτον ἐπὶ τῶν καταπρασίνων φυλλωμάτων τῶν δασῶν, τὸ δὲ τῶν καταρρακτῶν ὑδωρ ἐξατμιζόμενον τρία εἶχεν ἤδη σχηματίζει ἱριδωτὰ τόξα, ἐγὼ ἐπροχώρουν πρὸς τὰ κάτω, λουομένη ὑπὸ τῶν καταπιπτόντων περὶ ἐμὲ ὑδατωδῶν νεφῶν. — Ἄδιάφορον. — Ἐπρεπε νὰ προχωρήσω! — Ἐφθασα τέλος πρὸ τοῦ ἄντρου συνεχομένη ὑπὸ αἰσθήματος φόβου καὶ εὐλαβείας. Ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς μου κατεκρημνίζετο ἡ θάλασσα μὲ τοιαύτην ὀρμήν, ὥστε μοὶ προυξέει ἴλιγγον. Μικρά τις τῆς γρανιτικῆς ἐκείνης ὄχθης ὑποχώρησις εἰς τὴν ὀρμήν τοῦ ὕδατος, θὰ μὲ κατέθαπτεν ἐντὸς ὕγρου τάφου! Ὅπισθὲν μου τὸ σκοτεινὸν ἄντρον, ἐμπρὸς τὸ καταπίπτον ἐκεῖνο ὀρμητικὸν στοιχεῖον, μὲ εἶχον ἀποκλείσει ἐντελῶς τοῦ ἔξω κόσμου καὶ ἡσθανόμην πράγματι ἐμαυτὴν ἐντὸς τάφου κεκλεισμένην! ἀλλ' ἐντὸς τάφου μεγαλοπρεποῦς, ἔνθα διηνοίγετο πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου, πρῶτον ἦδη ἐπὶ ζωῆς μου, ὁ ἀληθὴς ναὸς τῆς λατρείας τοῦ θεοῦ. Ὅ,τι αἱ κοινωναὶ καὶ αἱ βιωτικαὶ περιπέτειαι, αἱ δοκιμασίαι καὶ οἱ ἀγῶνες τοῦ βίου εἶχον σθέσει ἐν τῇ καρδίᾳ μου, μοὶ ἀπέδιδε πλουσίως καὶ ἀφθόνως ὁ μέγας οὗτος ἀχειροποίητος ναὸς τῆς λατρείας τοῦ Δημιουργοῦ, τῆς μεγάλης ταύτης φύσεως. Εἶχον κατέλθει μετὰ φόβου καὶ δειλίας, καὶ ἀνηρχόμην ἔχουσα τὴν καρδίαν πλήρη ἐλπίδος καὶ πίστεως.

Αἱ λοιπαὶ ἐπισκέψεις καθ' ἅπασαν τὴν γραμμὴν τῶν καταρρακτῶν εἰς τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ, αἱ διὰ μηχανῶν κάθοδοι εἰς τὴν ὑφαλῶδη κόλτην τοῦ Νιαγάρα, πάντα ταῦτα μοὶ ἦσαν εὐκόλα καὶ παιδιαὶ μετὰ τὴν εἰς τὸ ἄντρον κάθοδον. Ἦτον ἡ ἕκτη ἑσπερινὴ ὥρα, ὅταν ἀκόμη εὐρισκόμην εἰς τὸν Βρεττανικὸν Καναδᾶν διὰ νὰ ἀποχαιρετήσω ἐξ ἀπόψεως τὸν μέγαν πεταλοειδῆ καταρράκτην τῆς Ἀμερικανικῆς ὄχθης. Τὴν ἐπιούσαν τὴν 8ην τῆς πρωΐας ἀνεχωρήσαμεν διὰ τὴν Πορθμείαν, διαβάσαι τὴν κρεμαστὴν γέφυραν τοῦ Νιαγάρα μεθ' ὅλης τῆς σιδηροδρομικῆς ἀμαξοστοιχίας, ὅτε τὸ περιληπτικὸν θέαμα τῶν καταρρακτῶν ἀπέβαινε ὄντως ἔκλαμπρον καὶ γραφικώτατον.

Εἰς τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμὸν τῆς Πορθμείας, ἀνέμενον αἱ εὐγενεῖς δέσποιναι, αἱ μέλλουσαι νὰ φιλοξενήσωσιν ἡμᾶς· καὶ τὴν μὲν φίλην μου συνώδευσε μετ' ἐγκαρδίου ἀσπασμοῦ ἢ σύζυγος τοῦ ἱερέως τῆς ἐκκλησίας «τῶν Πατέρων», ἐμὲ δὲ παρέδωκεν εἰς τὴν εὐγενῆ κυρίαν Alger, τοῦ βαθυπλούτου ἐκείνου Ἀμερικανοῦ, τὸν ὅποιον μετὰ σεβασμοῦ καὶ ἀγάπης οἱ συμπολιταὶ του ἀποκαλοῦσιν «the self made man»,

δηλαδή «ὁ ἑαυτὸν δημιουργήσας ἄνθρωπος»· τὸν διαπρεπή τοῦτον ἄνδρα ἡ πολιτεία τῆς Νέας Ὑόρκης εἶχε προτείνει ὡς Πρόεδρον τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν.

Δὲν δύναμαι νὰ περιγράψω τὴν θερμὴν καὶ ἔκτακτον φιλοξενίαν, τὰ γεύματα, τὰ δεῖπνα καὶ τὰς ἐσπερίδας, τὰς μετὰ τῆς εὐγενοῦς οἰκοδεσποίνης ἐπισκέψεις εἰς σχολεῖα, ἐκκλησίας, ναοὺς καὶ ποικίλα φιλανθρωπικὰ καταστήματα, ἀλλὰ μάλιστα πάντων τὴν χαριτόβρυτον αὐτὴν καὶ εὐδαίμονα πόλιν, ἐν ἣ τὰ πάντα εἰσι θαυμασιῶς διοργανισμένα, ὑπὸ τε τῆς πολιτείας καὶ τῆς κοινωνίας· 250 χιλιάδες κατοίκων ἀποτελοῦσι τὸν πυρῆνα βιομηχανικοῦ βίου διὰ τοῦ ὁποίου ἄπειρος εἰσέρχεται πλοῦτος ἐκ τοῦ ἐμπορίου τῆς ἐξαγωγῆς. Ἡ θέσις τῆς πόλεως μετὰξὺ τῶν δύο λιμνῶν, ἡ ἀπέραντος πεδινὴ αὐτῆς ἔκτασις καὶ πλουσία εἰς φυτεῖαν, τὰ θαυμάσια ὑδραυλικά ἔργα, ὁ ὀργανισμὸς τῆς ἐπικοινωνίας, ἡ αὐστηρὰ ἀλλὰ φιλόανθρωπος ἐφαρμογὴ τῶν ἀστικῶν νόμων, καθιστῶσι τὴν πόλιν ταύτην ἰδίως μελέτης ἀξίαν.

Δύο χιλιάδες γυναικῶν πεπαιδευμένων παρευρίσκοντο εἰςτὰς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ «τῶν Πατέρων» συγκροτουμένης κατὰ πᾶσαν ἐσπέραν συνεδριάσεις. Αἱ λοιπαὶ συνεδρίαί, αἵτινες ἀποβλέπουσι τὰς ἐργασίας τοῦ σωματείου συγκροτοῦνται ἀποκλειστικῶς διὰ τὰ μέλη, πάντοτε τὴν πρωίαν. Σύμπασα ἡ πόλις εἶχε περιβληθῆ τὴν ἐορτάσιμον αὐτῆς στολήν, τὴν εὐχρῆν δὲ τῆς ἐνάρξεως τῶν συνεδρίων ἀνέγνωσεν ὁ γερουσιαστὴς τῆς πολιτείας τῆς Νέας Ὑόρκης. Ἐκ τῶν πολλῶν καὶ σπουδαιωτάτων ἐν αὐτοῖς γεγονότων ὀφείλω ν' ἀναφέρω περίπτωσιν τινα ἱκανῶς ἐνδιαφέρουσαν. Τὴν δευτέραν ἐσπέραν, ἐκ τριῶν κατὰ σειρὰν ὀμιλησασῶν γυναικῶν, μία κυρίως ἀνῆρπασε τὴν φαντασίαν μου καὶ μετ' ἠνάγκασε νὰ ζήσω ἐπὶ τινὰς στιγμὰς εἰς κόσμους ἀγνώστους μοι ἐντελῶς μέχρι τοῦδε. Ἦτο νεαρὰ γυνὴ ἐξ Ἀϊόας ἱερεῦς, ἐμπνεομένη ὑπὸ τῆς ἀληθοῦς θρησκείας καὶ φωτιζομένη ὑπὸ πνεύματος θεοῦ, ἥτις ἐν μέσῳ ἀκράτου ἐνθουσιασμοῦ ἀνέπτυξεν, ὅτι ἡ γυνὴ φύσει καὶ θέσει εἶναι ἱερεῦς τῆς λατρείας. Πόσα ἡμιῶρια παρήλθον, οὐδεὶς ἔλαβε συνείδησιν, κατῆλθε δὲ τοῦ βήματος μετ' ἐπευφημιῶν μεγάλων. Ταύτην ἠκολούθησε καλλιτέχνις γυνή, ἥτις ὡς θέμα τῆς ὀμιλίας αὐτῆς εἶχεν «ὅποια τίς πρέπει νὰ ἦναι ἡ ἐνδυμασία τῆς γυναικός». Πολλὰ καὶ διάφορα ἀναπτύξασα ἐπιχειρήματα ὑγιεινῆς καὶ αἰσθητικῆς, κατέληξεν εἰς συμπέρασμα μέγα κατ' αὐτήν, ὅτι «τότε μόνον θὰ κατορθοῦτο νὰ ἔχωσι καὶ Ἀμερικανίδα Ἀφροδίτην, ὅπως οἱ Ἕλληνες ἔχουσι τὴν Ἀφροδίτην τῆς Μήλου». Τὸ συμπέρασμα τοῦτο μὲ ἐφάνη ἄδικον πρὸς τὴν Ἀφροδίτην τῆς

Μήλου, ἥτις καὶ ἐν τῇ τέχνῃ καὶ ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἀδιαφιλονεικῆτως εἶναι ἢ παγκόσμιος Ἀφροδίτη, ἢ διεθνῆς ἐκείνη τοῦ καλοῦ παράστασις, ἥτις οὔτε πατρίδα ἔχει, οὔτε χρόνος δύναται νὰ μεταβάλλῃ αὐτήν. Ζητήσασα παρὰ τῆς Προέδρου τὴν ἄδειαν, ν' ἀντικρούσω τὴν ἰδέαν ταύτην τῆς Ἀμερικανίδος καλλιτέχνιδος, ἔλαβον ἀσμένως, κολακεύομαι δὲ νὰ πιστεύω ὅτι αἱ παρατηρήσεις μου, ἀπορρέουσας ἐκ στιγμαϊαῖς ἐμπνεύσεως, κατέλιπον ἴσως τὴν νίκην εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἀντίληψιν, ἀπέναντι τῆς δοξασίας τῆς λογίας Ἀμερικανίδος, ἐν ᾗ ἐν ἐνθουσιασμῷ τὸ ἀκροατήριον ὑπεδέχετο τοὺς λόγους μου καὶ δι' ἀνθῶν κατεκάλυπτε πανταχόθεν τὸ βάθρον τοῦ βήματος ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἰσχυρίσθην, ὅτι ἐν τῇ μιᾷ καὶ μόνῃ Ἀφροδίτῃ συνηγοῦντο τὰ ἔθνη καὶ ἀδελφοποιοῦντο οἱ λαοί.

* * *

Δύο εἰσέτι εἰκόνας γυναικείας δράσεως ὀφείλω νὰ μὴ παρίδω, ὅπως συμπληρώσω τὸν χαρακτήρα τῆς ζωῆς τῶν φιλοξένων Ἀμερικανίδων φίλων μου. Εἶχομεν τηλεγραφικῶς προσδιορίσει τὴν ἡμέραν τῆς ἐν Washington συναντήσεώς μου μετὰ τῆς κυρίας Clafpling τῆς συζύγου τοῦ διοικητοῦ τῆς Μασσαχουσέτης, ἐφθάσαμεν δ' ἀμφοτέραι τὴν 24ην Φεβρουαρίου. Ἐχουσα ἢ σπουδαία αὐτῇ γυνὴ προσωπικὴν φιλίαν μετὰ τῆς ὥραιας καὶ πεπαιδευμένης κυρίας Cleveland τῆς συζύγου τοῦ Προέδρου τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, ἐπεθύμει νὰ γνωρίσω τὰς αἰθούσας καὶ τὸ ἄτομον τῆς ἀληθῶς περιβλέπτου ταύτης γυναικός. Οὕτω τὴν ἐπιούσαν ἐλάμβανον πρόσκλησιν διὰ τὴν ἰδιαιτέραν κατὰ πᾶσαν Δευτέραν ἐσπερίδα, ἣν ἔδιδεν εἰς τὰς φίλας τῆς ἐν τοῖς Λευκοῖς Μεγάροις. Ἄν καὶ ἠγνόουν τὴν πολυτέλειαν τῆς αὐλῆς ταύτης, οὐχ ἤττον δὲν ἐτόλμων νὰ παρουσιασθῶ μὲ τὴν μέλανα ἐσθῆτά μου, φοβουμένη μήπως προσκρούσω εἰς τὰ ἐκεῖ ἔθιμα· εὐτυχῶς πρὸς τοῦτο μοὶ ἐδόθη ἐπιστήμωσ καὶ ἐγγράφωσ ἡ ἄδεια. Τὴν ἐσπέραν ἢ ἀγαστὴ φίλη μου μὲ παρελάμβανεν ἐκ τοῦ ξενοδοχείου Gaint James Hotel.

Ἠτιώμην καθ' ὁδὸν τὴν κυρίαν Clafpling διότι οὕτως ἀπαράσκευον ἔμελλε νὰ μὲ συστήσῃ εἰς τὴν κυρίαν Cleveland, ἀλλὰ καὶ πάλιν μὲ καθησύχαζεν ἢ διαβεβαίωσις, ὅτι ἀφ' οὔ παρ' ἐκείνης ἐπιστήμωσ μοὶ ἐδόθη ἢ ἄδεια, οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ μοὶ ἀπευθύνῃ τὴν ἐλαχίστην παρατήρησιν. «Θὰ ἰδῆτε μοὶ προσέθηκε μετὰ πολλῆς γλυκύτητος, μεθ' ὁπόσης ἐπιτηδεύοιτο καὶ καλοκαγαθίας ἐξομαλύνει οἰανδῆποτε δυσκολίαν ἐν ταῖς αἰθούσαις αὐτῆς. Εἶναι τὸ πρότυπον Ἀμερικανίδος γυναικός καὶ

τὸ 'καύχημα τοῦ Wellesley College ἔνθα ἐξεπαιδεύθη». Ἡ ἄμαξα ἐστάθη εἰς τὰ προπύλαια τῶν Λευκῶν Μεγάρων. Ἡ θαλαμηπόλος τῆς κυρίας Clafling ἐν τῇ τῆς κομμώσεως αἰθούσῃ διευθετοῦσα τὴν μεγαλοπρεπῆ καὶ πλουσίαν περιβολὴν τῆς κυρίας τῆς, ἔσπευσε νὰ πράξῃ τὸ αὐτὸ καὶ δι' ἐμέ, ἀλλ' ἡ ἐνδυμασία μου ἤτο τόσο ἀπλὴ καὶ ἀπέριττος, ὥστε οὔτε νὰ προσθέσῃ οὔτε ν' ἀφαιρέσῃ τί ἠδύνατο.

Εἶδον πρὸ ἐμοῦ κομψὰς καὶ ὠραιότατας δεσποίνας καὶ δεσποινίδας μετὰ Ἀμερικανικῆς ὄντως πολυτελείας καὶ πλοῦτου περιβεβλημένας, νὰ διέρχωνται καὶ μετ' ἀπορίας πολλῆς νὰ με ἀτενίζωσι. Προσῆρχοντο ἅπασαι εἰς τὸν μέγιστον, εὐρυχωρότατον καὶ καλλιτεχνικώτατον διάδρομον, ἄγοντα εἰς 4 μεγίστας συνεχόμενας αἰθούσας τῶν ὁποίων ἡ διακόσμησις, ὁ χρωματισμός, ἡ διάθεσις τῶν σκευῶν καὶ ἐπίπλων διέφερον καθ' ὄλοκληρίαν ἐν πᾶσι, παντὸς μεγάρου καὶ παντὸς ἀνακτόρου τῶν ἐν Εὐρώπῃ πρωτευουσῶν. Ὅπως ἡ ἡγεμονίς τῶν αἰθουσῶν τούτων ἡ πρότυπος αὕτη Ἀμερικανίς γυνή, ἴδιον εἶχεν ἐντελῶς χαρακτῆρα γνήσιον, ἔθνικόν καὶ τοπικόν, τὸν αὐτὸν ὑπετύπωσε χαρακτῆρα καὶ ἐν τοῖς Λευκοῖς Μεγάροις. Ἡ Μασσαχουσέτη εἶναι ἡ πρώτη πολιτεία καὶ κατὰ δύναμιν καὶ κατὰ θέσιν μεταξὺ τῶν λοιπῶν, ἡ σύζυγος δὲ τοῦ διοικητοῦ αὐτῆς βεβαίως τὴν πρώτην ἔπρεπε νὰ καταλάβῃ θέσιν μεταξὺ τῶν προσκεκλημένων εἰς τὴν ἐσπερίδα ταύτην.

Ἐφθάσαμεν ἐγκαίρως πρὸ τῆς θύρας τῆς κυανῆς αἰθούσης. Πράγμα παράδοξον διὰ τὰ Ἀνατολικά ἔθιμα, ἐπὶ τοῦ οὐδοῦ, ἔσωθεν ἕστατο ὀρθῆ μετὰ τῶν κυριῶν τῆς τιμῆς καὶ τίνων προνομιοῦχων τῆς αὐλῆς ταύτης, ἡ ἀγάχαλος, χαριτόβρυτος καὶ θελκτικὴ ἡγεμονίς τῶν Λευκῶν Μεγάρων, μετὰ πολλῆς ἀγάπης καὶ περισσῆς χάριτος προτείνοσα τὴν χεῖρα εἰς ἕκαστον εἰσερχόμενον καὶ εἰσάγουσα αὐτὸν εἰς τὴν αἴθουσαν. — Τί μὲν ἔλεγε πρὸς τοὺς λοιποὺς ἠγγόνων παρηκολούθησα ὅμως ἐν ἀληθείᾳ ἐνθουσιασμῶ τοὺς ἐπιχαρίτους αὐτῆς τρόπους, τὴν γλυκύτητα τῆς συμπεριφορᾶς καὶ τὴν εὐγένειαν τῶν κινήσεων. Ἦτον ὄντως ἀξιολάτρευτος! «Βλέπετε·—μὲ εἶπεν ἡ κυρία Clafling, ἰδοὺ πῶς ἐννοοῦμεν νὰ σχηματίσωμεν τὰς Ἀμερικανίδας μας διὰ τῶν Κολλεγείων. Ἐκ τούτων ἐξερχόμενη πᾶσα γυνή πρέπει νὰ ᾖ παρασκευασμένη πρὸς πᾶσαν μορφήν ἐνεργοῦ βίου ἐν τῇ κοινωνίᾳ». Καὶ ταῦτα ἔλεγε μετὰ πολλῆς τῆς φιλοπατρίας ἡ σπουδαία αὕτη γυνή, ἡ ὁποία, ὡς ἔμαθον κατόπιν ὑπῆρξε καὶ κοσμητρία τοῦ Κολλεγείου Wellesley. Τότε προβάσα ἔλαβε τὴν χεῖρα τῆς Cleveland ἐψιθύρισεν αὐτῇ λέξεις τινὰς τὰς ὁποίας ὄν ἤκουσα, καὶ στραφεῖσα πρὸς ἐμὲ μὲ συνέστησε διὰ κολακευ-

τικῶν λέξεων. — «Ἦθελον πολὺ λυπηθῆ, εἶπεν ἡ κυρία Cleveland ἂν δὲν σᾶς ἔβλεπον. Τόσα ἤκουσα καὶ ἀνέγνωσα περὶ Ἑλλάδος, καὶ τόσα εἶδον θαυμάσια τῆς Ἑλληνικῆς τέχνης, ὥστε φαντάζομαι τὴν χώραν σας προνομιούχον τινα τόπον, ἔνθα πλουσίως ὑπὸ τῆς Προνοίας ἀπενεμήθησαν τὰ ἀγαθὰ τοῦ πολιτισμοῦ. Χαίρω διότι ἐν τῷ προσώπῳ ὑμῶν ὑποδέχομαι ἐν τοῖς μεγάροις μου τὴν πρώτην Ἑλληνίδα, ἣτις ἐπισκέπτεται τὸ Washington». Εἰς τὴν ἡγεμονικὴν ταύτην ὁμιλίαν, ἣτις φαίνεται, ὅτι εἶχε προσελκύσει καὶ τὴν προσοχὴν τῶν ἐν τῇ αἰθούσῃ, εἶπον, ὅτι ἡ καρδία μου τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὑπηγόρευε, διότι οὐδεὶς μὲ συνεῖχε πλέον δεσμὸς ἐθιμοταξίας. Εἰσῆλθομεν ἀμέσως εἰς τὴν αἴθουσαν, ἔνθα εἶχον σχηματισθῆ πολλὰ κατὰ μέρος συγκεντρώσεις φίλων καὶ γνωστῶν. Μεταξὺ πάντων ἐπεκράτει εὐθυμία, ζωηρότης, χάρις καὶ ἀφέλεια. Μετ' οὐ πολὺ εἰσῆρχετο καὶ ὁ ἀρχαιολόγος ὁ τὰς ἀνασκαφὰς ἐν Ὀριζώνῃ ἐκτελῶν Couching, φέρων ἐν δερματίνῳ κιβωτίῳ πολυτελεῖ τινα κοσμήματα καὶ σύμβολα λατρείας ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν αὐτοῦ. Οὐδεὶς ἀνεμένετο πλέον καὶ ἡ κυρία Cleveland ἐγκατέλιπε τὴν παρὰ τὴν θύραν θέσιν της.

Ἐν τῷ ὥραίῳ ἐκείνῳ κόσμῳ παρευρίσκοντο γερουσιασταὶ τῶν κυριωτέρων πολιτειῶν καὶ ἐκ τῶν ἰσχυρόντων βουλευτῶν πλεῖστοι. Ἡ μάλιστα τῶν αἰθουσῶν τούτων ἐκίνησε τὴν ῥάβδον αὐτῆς—τίνι τρόπῳ—ἀγνοῶ, καὶ περὶ τράπεζαν κεκοσμημένην διὰ τῶν ἐκλεκτοτέρων ἀνθέων τοῦ περιωνύμου θερμοκηπίου τῶν Λευκῶν Μεγάρων, εὐρέθησαν ἰστάμενοι ἡ κυρία Cleveland, παρ' αὐτῇ ἡ Clafling, ὁ γερουσιαστὴς Hoar, ὁ Couching καὶ ἐγώ. Ἐδόθη ὁ λόγος εἰς τὸν ἀρχαιολόγον τοῦτον καὶ ἀνέπτυξεν ἐνώπιον πάντων τὸ ἔργον τῶν ἀνασκαφῶν, δεικνύων τὴν μέλλουσαν δόξαν τῆς Ἀμερικῆς ἐκ τοῦ ἀρχαιολογικοῦ τούτου ἔργου. Ἡ κυρία Clafling παρεκάλεσε τοὺς γερουσιαστάς νὰ ἐμποδίσωσι τὴν μελετωμένην σιδηροδρομικὴν γραμμὴν, ἣτις ἔμελλε νὰ διέλθῃ διὰ τῆς Ὀριζώνης, καθόσον κατεστρέφετο τὸ ἀρχαιολογικὸν ἔργον, ἂν αἱ γῆραι ἤθελον παραχωρηθῆ εἰς ἐταιρίας. Εἰς τὴν παράκλησιν ταύτην ἐπιχαρίτως προσέθετο καὶ τὰς ἑαυτῆς συστάσεις ἡ κυρία Cleveland. Τότε εὐρὼν τὴν εὐκαιρίαν κατάλληλον ὁ Couching καὶ θέλων διὰ τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος νὰ δώσῃ μείζονα σημασίαν εἰς τὸ ἔργον του, προὐκάλεσε συζήτησιν μεταξὺ ἐμοῦ καὶ αὐτοῦ ἐπανερχόμενος εἰς ὅσα ἐν ταῖς διαλέξεσιν αὐτοῦ τῷ εἶχον παρατηρήσει, σχετικῶς πρὸς τὰ ἀγγειοπλαστικὰ τῶν πατέρων ἡμῶν καὶ τὴν κοσμηματογραφίαν, πράγματι δὲ ἐπετύγχανε τὸν σκοπὸν του, διότι πυκνὸς ἡμᾶς περιέβαλε κύκλος καὶ

μετὰ πολλῆς προσοχῆς καὶ ἀπορίας ἤκουον ἅπαντες, ὅτι ἡδύνατό τις νὰ σχετίσῃ βίον καὶ ἔθιμα λαῶν ἀρχαιοτάτων, ἀποχωριζομένων ἀλλήλων δ' ἀνυπερβλήτων ἀποστάσεων καὶ στοιχείων.

Δὲν δύναμαι νὰ ἐκθέσω πάνθ' ὅσα εἶδον καὶ ἤκουσα.

Ἀπεχαιρέτησα τὴν ἐπιβάλλουσαν ταύτην Ἀμερικανικὴν καλλονὴν ἐν εὐγνωμοσύνῃ καὶ θαυμασμῷ, ἐν ᾧ δ' ἐξηρχόμην τοῦ διαδρόμου μετὰ τῆς φίλης μου, συνηγήθημεν μετὰ τοῦ γερουσιαστοῦ Hoar, ὅστις μὲ ἠρώτησεν ἂν ἐπεσεκέφθην τὸ Καπιτώλιον τῆς Ἀμερικῆς. Μάλιστα τῷ εἶπον, ὡς παρευρέθημεν εἰς συζητήσεις τῆς Βουλῆς καὶ τῆς Γερουσίας καὶ ἤκουσα ὅσα ἐλέχθησαν περὶ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς τῆς μελλούσης νὰ διέλθῃ τὴν Ὀριζῶνα, ἐθαύμασα δὲ τὴν πολιτικὴν ἐπιρροὴν τῆς κυρίας Clafling. — Τῷ ὄντι — μοὶ ἀπήντησεν, ὁ σεβάσμιος καὶ μεγαλοπρεπὴς ἀνὴρ δίκαιον, ἔχετε, διότι ἡ Κυρία αὕτη ἔχει τὴν ἑκτακτον τέχνην δι' ἧς γνωρίζει, ποῦ ἀνήκει τὸ δίκαιον καὶ πῶς πρέπει νὰ ἐπιβάλληται. Τὰς ὀλιγίστας ταύτας λέξεις μοὶ ἀπηύθυνε μετὰ τῆς ἐπιμόνου παρακλήσεως, ὅπως τὸν ἐπισκεφθῶ ἐν τῷ Καπιτωλίῳ.

Τὴν ἐπιούσαν περὶ τὴν ἐννάτην ὥραν τῆς πρωίας εὐρισκόμην εἰς τὸ μοναδικὸν τοῦτο πολιτικόν, διοικητικόν καὶ μέγα μνημεῖον, ἔνθα λειτουργοῦσιν οἱ νόμοι καὶ οἱ θεσμοί, διὰ τῶν ὁποίων συγκρατεῖται ἡ ἔθνικὴ ἐνότης τῶν ἀπειρῶν πολιτειῶν τῆς ὀμοσπονδίας τῆς Βορείου Ἀμερικῆς. Εἰσῆλθον εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς ὑποδοχῆς τῶν γερουσιαστῶν καὶ μετ' ὀλίγα λεπτά προσελθὼν ὁ εὐγενὴς Ἀμερικανὸς μὲ προσέλαβεν εἰς τὸν βραχίονα αὐτοῦ καὶ μὲ περιήγαγεν εἰς ὅλα ὅσα ἦσαν λόγου ἄξια νὰ ἴδω ἐν τῇ γερουσίᾳ. Παραμείνασα εἰς τὸ θεωρεῖον τῶν ἐπιστῆμων ξένων, ὅτε ἡ συνεδρίασις εἶχεν ἤδη ἀρχίσει, εἶδον τοὺς σπουδαιοτέρους τῶν γερουσιαστῶν. Μετ' ὀλίγον ζητήσας τὴν ἄδειαν κατήλθεν εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν συνεδριάσεων. Μοὶ ἐφάνη περιεργον πῶς δὲν μὲ ἀπεχαιρέτησεν ἀναχωρῶν, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἠνοιξεν ἡ θύρα τοῦ θεωρείου καὶ εἰσῆλθεν ὁ φιλόξενος οὗτος ἀνὴρ μετὰ τριῶν ἄλλων ἐκ τῶν πρεσβυτέρων γερουσιαστῶν πρὸς τοὺς ὁποίους καὶ θερμῶς μὲ συνέστησεν. Ἀφοῦ ἀντηλλάγησαν πολλὰ περὶ Ἑλλάδος, ἐξήλθομεν τῶν θεωρείων, ὅτε ἐσπευσμένως ἠρώτα τις «ποία εἶναι ἡ κυρία αὕτη διὰ τὴν ὁποίαν γίνονται αἱ τιμαί». Φαίνεται ὅτι εἶναι δημοσιογράφος. Πρὸς τοῦτον στραφεὶς ὁ Hoar ἀπήντησε μετὰ πολλῆς μεγαλοπρεπείας «Φιλοξενοῦμεν, εἶπεν, ἐν τῷ Καπιτωλίῳ τὴν Ἑλληνίδα γυναῖκα». Ἡ ἀπάντησις αὕτη τοσοῦτον μὲ συνεκίνησεν, ὥστε μετὰ πολλῆς εὐγνωμοσύνης ἐσφιγξά τὴν δεξιὰν τοῦ ἀνδρός. Ἡ παρακαταθήκη λοιπὸν τῶν Πατέρων ἡμῶν, ζωηρὰ καὶ

ἐκάστοτε νεάζουσα συνενώνει ἀδελφικῶς τὰς καρδίας λαῶν τοὺς ὀποίους χωρίζουσιν ἀπέραντοι ἀποστάσεις Ὀκεανῶν! Πόσον μεγάλη εἶναι ἐπὶ τοῦ πολιτισμοῦ τῶν ἔθνῶν ἡ ἐπιρροή τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

* * *

Γενικεύουσα τὰς περὶ τῆς δράσεως τῆς γυναικὸς παρατηρήσεις μου δὲν δύναμαι νὰ μὴ ἀναφέρω ἀκόμη σπουδαιότατα τινὰ ζητήματα, ἅτινα εὐρίσκονται ἀποκλειστικῶς εἰς χεῖρας αὐτῆς. Πολλὰ εἶναι ταῦτα καὶ ποικίλια, μία ὅμως πάντοτε ἡ πανταχοῦ διέπουσα ἀρχή, ἀφ' ἧς ὀρμώμεναι αἱ πρακτικαὶ ἐκείναι καὶ εὐσεβεῖς γυναῖκες, τὰ μέγιστα κατῳρῶσαν εἰς τὸ χριστιανικὸν ἐκπολιτιστικὸν αὐτῶν ἔργον. Ἡ ἀρχὴ αὕτη, ὡς δύναμις ἀγία καὶ ἀκατάβλητος ἀποπνέει ἀφ' ὅλων τῶν πράξεων αὐτῶν — ναί! — ἡ δύναμις αὕτη εἶναι ἡ χριστιανικὴ *φιλανθρωπία!*

1) Ἡ γυνὴ ἐν Ἀμερικῇ ἀνέλαβε πρώτη τὸν ἀγῶνα διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν μαύρων δούλων, καὶ ταύτην ἐν ἐνθουσιασμῷ παρακολουθοῦσαι αἱ λοιπαὶ προσέφερον τοὺς συζύγους, τοὺς υἱοὺς, τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τὴν περιουσίαν αὐτῶν ἀγωνιζόμεναι καὶ εἰς αὐτὸ τὸ πεδῖον τῶν μαχῶν ἐν ἐμφυλίαις πολέμοις, καὶ ἠύλογηθῆ τὸ ἔργον. Οἱ πρὸ μικροῦ κτήματα καὶ δούλοι αὐτῶν, σήμερον ψηφοφόροι ἐλεύθεροι ἀπολαμβάνουσι πάντων τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων. Ἐξακολουθοῦσι τὸν ἀγῶνα αὐτῶν αἱ γυναῖκες μετὰ τοῦ αὐτοῦ ζήλου, προσπαθοῦσαι διὰ τῆς παιδείσεως καὶ ἀγωγῆς νὰ ὑψώσωσι τὴν ἡδικημένην ταύτην φυλὴν εἰς τὸ αὐτὸ ἐπίπεδον εἰς ὃ εὐρίσκονται καὶ τὰ ἴδια αὐτῶν τέκνα. Ἐκατομμύρια δολλαρίων δαπανῶνται σήμερον πρὸς ἴδρυσιν καὶ συντήρησιν εἰδικῶν ὑπὲρ τῶν μαύρων σχολείων εἰς τὰς μεσημβρινὰς ἐπαρχίας. Εἶναι ἀληθῶς συγκινητικὸν θέαμα νὰ παρευρίσκηται τις εἰς τὰ ὑπὲρ αὐτῶν συλλαλητήρια, καθ' ἃ χιλιάδες μαύρων μετὰ τῶν τέκνων καὶ τῶν ἐγγόνων αὐτῶν, ἐν ἐνθουσιασμῷ εὐγνωμοσύνης ἀκολουθοῦσι τὸν ἀγῶνα. Ἡτύχησα ν' ἀκούσω τὸν περιώνυμον μαῦρον σοφὸν Douglas ἐν Κιγκινάτῃ καὶ ἐθαύμασα τὸ μεγαλεῖον τοῦ ἔργου, καὶ τὴν εὐγλωττίαν τοῦ ῥήτορος.

2) Ἡ ἐγκατάστασις, ἐκπαίδευσις, ἠθικοποίησις καὶ χρησιμοποίησις τῶν κατὰ χιλιάδας καθ' ἐκάστην ἑβδομάδα προσερχομένων μεταναστῶν, εἶναι ἔργον τῆς γυναικός, ἐκτελούμενον μετὰ τόσης σπουδαιότητος καὶ χριστιανικῆς ἀνεκτικότητος, ὥστε ἡσύχως καὶ ἀθορύβως ἀφομοιοῦνται τὰ βεῦματα ταῦτα πρὸς τὰ ἥθη καὶ ἔθιμα τοῦ τόπου.

3) Ἡ ἠθικὴ καὶ διανοητικὴ βελτίωσις τῆς ἐργατικῆς τάξεως, εὐρί-

σκεται εἰς χεῖρας τῶν γυναικῶν, λειτουργούντων θαυμασίως τῶν πρὸς τοῦτο Συλλόγων καὶ Ἐταιριῶν.

4) Τὸ ζήτημα τῆς ἐγκρατείας, ἢ δύστροπος αὕτη κοινωνικὴ πληγὴ μεταξύ τῶν μεταναστατῶν, διεξάγεται ἀποτελεσματικώτατα. Κατ' ἄνωγον αἱ γυναῖκες νὰ ἔχωσι καὶ ἰδίαν αὐτῶν ἀστυνομίαν πρὸς ἐπιτήρησιν τῆς ἐργατικῆς τάξεως, πρῶται ὑποβάλλουσαι ἑαυτὰς εἰς τοὺς νόμους καὶ κανόνας οὓς ἔθεντο.

5) Τὸ ζήτημα περὶ τῆς ἐξαγνίσεως τῶν ἡθῶν τοῦ λαοῦ, μελετᾶται σήμερον μετὰ πολλῆς ἐντάσεως καὶ ὑπομονῆς ὑπὸ τῶν γυναικῶν, συνεστήθησαν δ' ἤδη ἑταιρίαι, αἵτινες λειτουργοῦσι μεθοδικώτατα.

6) Τὸ περὶ τῆς ἐργατικῆς τάξεως καὶ τῆς ἐργασίας αὐτῆς σπουδαιότερον κοινωνικὸν ζήτημα, παρασκευασθὲν διὰ μελετῶν στατιστικῶν καὶ ἱστορικῶν, παρεδόθη ἤδη εἰς τὴν Βουλὴν ἐν τῷ Καπιτωλίῳ.

7) Ἡ θρησκευτικὴ ἀγωγὴ τοῦ λαοῦ διὰ τῶν κατ' ἐνορίαν ἐσπερινῶν σχολείων, ἐν οἷς διδάσκουσι χαριτόβρυτοι δεσποινίδες καὶ σεμναὶ δέσποιναι, ἀποφέρει θαυμάσια ἀποτελέσματα.

8) Ἡ διεύθυνσις, ἐπίβλεψις, νοσηλεία καὶ ἡ παραμυθία ἐν νοσοκομείοις, ὀφθαλμοῦατροφείοις, ὀρφανοτροφείοις, φρενοκομείοις, φυλακαῖς παίδων καὶ γυναικῶν, εἶναι ἀποκλειστικὸν ἔργον γυναικῶν.

Τὸ πάντων ὅμως θαυμαστότερον εἶναι ἡ ὑπὲρ τῶν πτωχῶν μέριμνα καὶ στοργή. Ὅποια αὐταπάρησις, ὅποια ὑπομονή! Ὅποια συγκατάθεσις! Ὅποση ἐργασία! Ὅποια ἀγάπη! Ὅποια τέλος καλοκάγαθια τρόπων! Εἶναι ἡ ἀληθὴς εὐλογία τῆς κοινωνίας! «Αἱ γυναῖκες μας, μοὶ ἔλεγεν ὁ μέγας ἀνὴρ τῆς ἐργασίας Algiers, δὲν ἐπιτρέπουσιν εἰς τοὺς πτωχοὺς καὶ πένητας οὔτε αὐτὴν τὴν ἐλαφρὰν κεφαλαλίαν». Καὶ εἶχε δίκαιον.

— Τίνες δ' εἰσὶν αἱ γυναῖκες αὗται, αἱ ἐργαζόμεναι διηνεκῶς ὑπὲρ τῆς εὐεξίας τῆς κοινωνίας; — Εἶναι ἐκεῖναι, αἵτινες εἰς μέγαρα οἰκοῦσαι καὶ τῶν ἡθῶν καὶ τῶν γραμμάτων ἀγναὶ ἀριστοκράτιδες, περιώρισαν τὰς δαπάνας τῆς πολυτελείας, ἐγκατέλιπον σχεδὸν τὰς δαπανηρὰς πολυπληθεῖς αὐτῶν συναναττροφάς! Ἀπεχαιρέτησαν τὰς κατὰ τύπους διπλωματικὰς ἐπισκέψεις τῶν φίλων καὶ μεταβαλοῦσαι τὸν χρόνον, ὃν ἠδύναντο νὰ κατασπαταλῶσιν εἰς ἀργολογίας καὶ ἀργοπραγίας, εἰς ὥρας εὐλογητῆς ἐργασίας, ἐπλούτησαν ἑαυτὰς μὲ χρόνον ἱκανὸν πρὸς τὸ ὑψηλὸν ἔργον τῆς φιλανθρωπίας!

Ἡ γυνὴ ἐν μόνῃ τῇ φιλανθρωπία δύναται νὰ ἱκανοποιῇ τὸν θεῖον ἔρωτα τῆς ψυχῆς, ἣν ἐδώρησεν εἰς αὐτὴν ὁ μέγας Θεός. Ἡ γυνὴ εἶναι πλασμένη διὰ ν' ἀγαπᾷ.

— Ἄλλὰ ν' ἀγαπᾶ ἄνευ ἐγωϊσμοῦ. — Ν' ἀγαπᾶ — ναί — ἀλλ' ὄχι τὸν ἑαυτὸν τῆς, ἢ διὰ τὸν ἑαυτὸν τῆς, ἀλλὰ τὸν πλησίον αὐτῆς, διὰ τὸν πλησίον αὐτῆς. Ἡ καρδιά τῆς γυναικὸς εἶναι θησαυρὸς ἀκένωτος στοργῆς, ἣτις ὅσῳ μᾶλλον παρέχεται πρὸς τοὺς ἄλλους, τόσῳ μᾶλλον αὐξάνει καὶ πολλαπλασιάζεται. Ἡ τοιαύτη γυνὴ πανταχοῦ καὶ ἐν τῷ οἴκῳ καὶ ἐν τῇ κοινωνίᾳ εἶναι ἡ θεία κλίμαξ διὰ τῆς ὁποίας κατέρχεται ἐπὶ τῆς γῆς καὶ σαρκούται ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ — αὐτὴ ἡ Ἀγάπη ἐν ἣ ἐνεσαρκώθη καὶ ὁ Χριστὸς τοῦ Κυρίου.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 21ῃ Ἰουλίου 1893.

ΚΑΛΛΙΟΠΗ Α. ΚΕΧΑΓΙΑ

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ

Δὲν λάμπουε γιὰ μένα οἱ ὀφθαλμοὶ σου
Σὰν ἄστρα ἀνοιξιᾶτικῆς νυχτός!
Οὔτε σκορπᾶ ἀκτῖνες ἡ μορφὴ σου
Σὰν τῆς αὐγῆς τὸ μαγευμένο φῶς!

Τριαντάφυλλα καὶ κρῖνα δὲν ἀνοῦνε
Γιὰ μένα ὅθε τὸ πόδι σου διαβῆ,
Τὰ κύματα δὲν βλέπω νὰ φιλοῦνε
Τῆ φτέρνα σου σ' αὐτὰ σὰν καταβῆ.

Ἡλιος δὲν βλέπω στὰ ξανθὰ μαλλιά σου,
Καὶ μάρμαρα στὰ στήθη σου λευκά,
Τέτοια δὲν βλέπω ἐγὼ στὴν ὀμορφιά σου
Ὅνειρατα τρελλὰ ποιητικά!

Ἡ ἀγάπη μου καθόλου δὲν σ' ἀλλάζει
Στὰ ἐρωτευμένα μάτια μου ἐμπροστὰ
Πραγματικῆ, ὡς εἶσαι σὲ θαυμάζει
Ἡ δόλια μου καρδιά κ' ἡ φαντασιά.

Φθάνει τὸ φῶς μονάχο τοῦ ματιοῦ σου
Νὰ φωτισθῆ ἡ μαύρη μου ζωὴ!
Μοῦ φθάνει μόνον ἡ γλύκα τοῦ φιλιοῦ σου
Νὰ λησμονήσω κι' οὐρανὸ καὶ γῆ.

Ζάκυνθος 1893.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΗΛΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ